

De sancta maria.

sub pallio sancte marie uirginis uidit
in regno celorum. **De his q̄ bñam uir-**
ginē marīā multū designāt et de
beneficiis huāno genē p̄ eā collatis.

Iohannes in apocalypsi **Cap. i.**
uidit mulierem amictam
sole. et lunā sub pedibus et
et coronā duodecim stella-
rū in capite eius. Mulier
hec est uirgo maria: sole
lucidior fulgore caritatis.
luna id est mūdo superior.
contemptu glorie secularis.
Omnium uirtutum stellarum
tamq̄m diademate gemato
coronata: et quod his dig-
nius est diuino partu fecundata.

Hanc designant p̄ exemplū. mons.
castellum. aula. templū: thalamus
et ciuitas. Palma. cedrus. uitis rosa:
et cum istis innumerosa. nominū no-
bilitas. Miror in eius designatione
uirgani floridam. et rubrum inter
flammas urentē. uellus madidum
gedonis. thronū eburneū ac deaura-
tum salomonis. fontem signatum
ortum clausum: et alia quāplima
que breuitatis studio sūt omittēda.
Sicut enī in creaturis uniuersis ma-
tre creatoris nil est sanctius. nil dig-
nius. nil excellentius: ita eius uisio
nulla sanctorū uisio dignior: nulla
iocundior: nulla eminentior. Cuius
preces ut quidam ait uicia: cuius
nomen tristia. cuius odor lilia: et
cuius nunciū labia fauū in dulce-
dine. Sup̄ nucē sapida. et sup̄ mīuē
candida: sup̄ rosam rosida: sup̄
lunā lucida: ueri solis lumine. **No.**

121
Bei uere et ter bñ. qui tante uirginis
uisione digni habiti fuerint. uisione
lenificari. et sermone iocūdari: ora-
tione consolari: bñdictione confir-
mari. **No.** Hoc plenius nosces p̄
exempla. Audisti iam ex p̄te figurā
et emginata: uis nūc scire qualia
uel quanta mūdo p̄ ip̄am conse-
quatur beneficia. **No.** Nichil pl̄
suo. **No.** Sp̄a est orbis conserua-
trix. et tribulatozū consolatrix: si
da sibi famulantiū defensatrix.
Per ip̄am p̄ccatores illuminantur. des-
perati ad confessionē reparantur:
apostate a deo p̄ ip̄am deo mira-
biliter reuocantur: iusti reue-
lacionibus consolantur. Nomen
eius et memoriale eius morbos
sanat. demones fugat: uincta sol-
uit. timores pellit: temptationes
compescit. Per ip̄am pusillanimes
confortantur: torpentes eritant:
cuncti misericorditer reuocantur.
Diligentes se diligit. p̄mno dilige-
do preuenit et honorat: contempnē-
tes se quia iusta est punit et hu-
miliat. Apud ip̄am electuaria sūt
confortatiua: uingenta sanatiā.
Nomen eius sup̄ mel dulce: et here-
ditas eius sup̄ mel et fauū. Morien-
tibus assistit: mortuozū animas
ad uitā pducit eternā. **No.** Licet
om̄ia hec credam de illa: uellē tñ
eadem exemplis delucidari. **Mon.**
Que a uiris audiui religiosi tibi
referam: ip̄is ut spero oratione
adiutus. Quod uero mūdo eius me-
ritis precibusq̄ conseruetur. bñis
tibi pandam exemplis. **de ymagie**

marie que sudauit timore dñe sen

An te hos annos quando tēte. ii.
ualidi illi fuere uenti. atq; to
nitrua. quorū mentionē feci. in dis
tinctione quarta. caplō. cxi. cū in
quadam ecclesia prouincie nr̄e popl̄s
staret. et sacerdos diuina celebraret.
ymago dei genitricis tam uehemen
ter sudare cepit. ut astantes notaret
et mirarentur. atq; q̄e sudorū gut
tule poplis matronarū extergeretur.
Fluctu dei obsessus eadem hora affuit.
Requisitus de causa respondit. Quid
statis ammirantes? Filius marie. ma
nū extenderat ad feriendū: quam si
non ip̄a tenuisset. mūdus iam mi
nime subsisteret. Ecce hec est causa
sudoris. Et territi sūt omnes: audie
tes uerba tam stupenda. Hec michi
relata sūt a quodam abbate religioso
ordinis nr̄i: tūc temporis recenter gesta.
de plaga frisic ob iniuriā dñici corporis.

Paruo post hoc euenso *Cap. iii.*
tenipe. anno uidelicet gracie. m.
cc. xvi. mare in p̄tib; frisic terminos
suos egrediens. multarū prouinciarū
terras occupauit. uillas deleuit. ec
clesias lapideas deiecit. tantā hōm
extinguens multitudinem. ut sum
ma centū milia transcenderet. Ita
exaltati sūt fluctus eius. ut tuerutū
altitudines operire uiderentur: et
procella procellam impellens. gene
rale diluuiū terris minaretur. Et
sicut dictū fuit abbati nr̄o. cū eodem
anno uisitacionis gratia friscam
intraisset: q̄ fluctus furentes etiam
usq; ad coloniam puenissent. si nō
is qui eos excitauerat genitricis sue

ut postea dicitur p̄tib; compescuisset.
No nosti causam tante plage? *Mo.*
Non. Friso quidam arte pugil in
eadem prouincia existit: qui quonies
de taberna ebrius rediit: totiens uro
rem uerberib; et plagis sans tribu
lauit. Tenipe quodam timore ma
riti infirmitatem simulans. ut si
simulatio eadem posset notari: corp̄
dñi sibi dari postulauit. Venienti
sacerdoti pugil cū ciso ceruicie ebi
us occurrens. bibere monuit: et cū
ille responderet. corpus dñi porto mo
do non bibam. iratus friso. cū ciso
p̄ridem percussit. et omnes hostias
de illa excussit: ita ut p̄ pauimentū
dispergerentur. Matrone uero que
consolacionis gratia conuenerant:
super singulas hostias tamquam
stellas radiantēs uiderūt. Quas
sacerdos gemens et dolens in p̄ridē
recollegit: et abiit. Friso uero a de
no prouincie citatus. excommunicat⁹
est: sed non curauit. Qui tandem
ad hoc compulsus est: ut cruce pro
tanto sacrilegio signatus. cū iam
dicto sacerdote etiam cruce signato
ueniret romā. Qui dñs honorius
papa culpam confitenti. pro pen
tencia iunxit ut mare transiret:
ibi q; trib; annis iacuit xp̄o serui
ret. Quid plura? Mare transierūt
ambo: et ante damiatam mortui
sunt ambo. Quibus defunctis: cū
anno eodem dñs prouinciam terribi
liter ut supradictū est plagasset. et
causa plage populū lateret: ma
trone cuidam ualde religiose. dñō
interunus. oronib; uigilijs. et choro

sinus seruient. materete uidelicet. *Wicboldi abbatis sc̃i bernardi. beata*
dei genitricis uirgo maria: lactinis
eius mota. populiq; misera. appa
rens sic ait. Propter inuriam filii mei
in sacramentū corporis eius factā. sub
mersa est frisca: et adhuc amplius
plagabitur. si condigna penitencia
non fuerit subsequuta. Et quib; uerbis
colligitur. q̃ non solum pugil. sed cō
munib; populi peccatis exigentib;
hoc euenit. Et mox adiecit mater
miseri cordie. Leua oculos tuos con
mare. Quod cū fecisset contemplata
est peridem a pugile percussam: in
similitate fluctuū natantem. Que
cum in tantū appropinasset ut pos
set cognosci. ait. Ecce corpus filii mei.
In loco eū ubi dispersum est. edificā
da est ecclesia: et debet ei tanta cele
ritate reuerentia quomodo sepulchro do
minico. Hoc etiam noueris. q̃ ambo
mortui sūt: pugil scilicet et sacerdos.
Sed pugil eo q̃ sine contritione obie
rit. sepultus est in inferno: sacerdos
uero adhuc tenetur in purgatorio.
Retulit tamen nobis. theodericus pri
or de yesse. eundem pugilem quātū
ad signa exteriora. cū proficisceretur
satis magnā habuisse contritionē:
sed credendū est beate dei genitrici ma
rie. Hac uisione cognita dñs theode
ricus episcopus monasteriensis. ad
quius dyocesiū maxima pars fuisse
p̃tinet. missis litteris suis p̃ ydōam
sc̃i bernardi cellerariū. sicut nobis
ipse retulit. sollempnē prouincalib;
penitentiā intulit. Quā autē insuf
ficiens fuerit ex hoc probatur q̃ āno

p̃terito denus punita est frisca: mul

tis milib; p̃ aquarū inundaciones
 submersis. Matrona quedā p̃diues
 ex predicti pugilis domo. ecclesiam
 edificauit. Ex his que dicta sūt con
 siderare potes. qm̃ sollicita sit circa
 hōm salutem b̃tā uirgo maria: cui
 tanta cura cōstitit de penitencia. De
 uero tribulatorū sit consolatrix: se
 quencia declarabunt. *De sacerdote ide*
ota q̃ a sc̃o thō cantuariēse degradatus
p̃ b̃tām mariā offm̃ suū recuperauit. in.

Retulit michi quidā abbas de
 ordine n̄ro. de sancto thoma
 cantuariēse. qui n̄ris tempib; mar
 tizatus est. quiddā satis delecta
 bile quod nec in eius passione legi
 tur: neq; in libris miraculorū eius
 reperitur. Cum esset in eius dyocesi
 sacerdos quidam ideota. nullam
 sciens missam nisi de dñā nostra
 sancta maria: et illam cotidie ce
 lebrauit. atq; apud eundem sc̃m̃ epi
 scopū cum de hoc accusaretur: pro
 hibitus est ob honorē sacramenti
 a b̃tō episcopo de cetero dicere missā.
 Qui cum esset in tribulatione et
 egeret: b̃tāmq; uirginē mariam
 iugiter uocaret: illa ei apparens.
 ait. *Vade ad episcopū: et dic ei ex*
parte mea. quatinus tibi restituat
officiū tuū. Respondit sacerdos.
Dñā: ego pauper sum et persona
despecta. non me audiet: neq; mi
chi patebit accessus ad eum. B̃tā
uirgo maria respondit. Vade et ego
tibi uiam preparabo. Et ille. Dñā:
non credet uerbis meis. Respondit
b̃tā uirgo maria. Dices ei p̃ signo

Septima distinctio

q̄ cum tali hora et in tali loco calicū
suū dissitū refartur: ego illud ex
parte una tenebam adiuuans eū.
Statimq̄ credet tibi. Mane sacerdos
sine impedimēto intrās ad ep̄m. et
bē dei genitricis marie ei deferens
nūciū: cum ille diceret. unde credam
tibi. te ab ea missū. predictū signū
de calice subiūxit. Quo audito. bēs
pontifex stupens. simul ac p̄uens
respondit. Ecce reddo tibi officiū
tuū. et p̄cepto tibi ut tantū mis-
sam de dñā nrā scā maria cantes
ac frequentes. orēs q̄ pro me. **Non.**
Sans miroz pietatem dñe nrē scāte
marie. ut idcirco in deposicione dig-
nū sic defenderet. et in ministerio
tanto dignū iudicaret. **Mo. Hoc**
actum est ex ineffabili eius mise-
ricordia: sicut in sequenti caplō ā
plius intrari poteris. **De sacerdote**
idcirco. et deposito cui sancta maria
ecclesiam restitui precepit. Cap. v.
Quādoquidā sc̄i geredonis ī
colonia. harderadius nomine.
uir nobilis de merenbergh oriūds.
pastor erat cuiusdā ecclesie super-
fluitū loghorā sūt: uocabulo
derlar. Cum esset liberalis et milia
consumeret. nec annui ei redditus
sufficerent. putans iam dicte eccle-
sie uicariū multā habere pecuniā:
cogitare cepit qualiter aliquid ex-
torqueret ab illo. Sciensq̄ hominē
proxiū illiteratū. assumpto secū
decano hūmpurgensi. in ip̄a dñica
infra ep̄phanie octauam cuius
officiū difficilimū est: cum se sacer-
dos preparasset. ecclesiam tamq̄m

missam auditoris intravit. Expā-
uit ille rursus tantis uirris. facta tū
confessione. eo q̄ ignoraret officiū
dici: introitū de sancta maria. sali-
ter: vultū tuū dñe. inchoauit. Quē
harderadius confundere uolens: auc-
toritate cure pastor alis officii dici
incepit. id est **In excelsis throno.** Cum
cum sacerdos resisteret. cessit ille:
confusū se simulans. finita missa
cum illū satis dure argueret: dice-
retq̄. dñe. qualem missam dixisti
hodie. Et ille responderet de dñā
nrā sancta maria: nonne bona
fuit. Adiecit harderadius. Videre
ne unq̄m de cetero missam dicarō
in ecclesia mea. Sicq̄ recessit: alio
sacerdote substituto. Et cū egeret
pauper ille amotus: compassa ē
ei mater misericordie. **Nocte qua-**
dā harderado dictis matutinis
in ecclesia sc̄i geredonis soli apparēs:
durius allocuta est dicens. Vt qd
repulisti capellani meū: auari-
cia tua ad hoc te instigante. Si
non celerius eum restitueris: lin-
gue officio a me priuaberis. Ille
ad pedes eius corruens. et ueniam
postulans: omnē satisfactionem
promisit. **Mox mane directo mūtō**
amotū restituit: mandans sicut
supradictū est de sancto thoma ca-
tuariense. ut missam de scā maria
quacumq̄ die uellet celebraret: ip-
samq̄ pro peccatis suis interpella-
ret. Adhuc eū idem sacerdos uiuit
et preest quidam monasterio mo-
nialiū: cui ip̄e initiator existit.
No. Bonū est tali seruire dñe. q̄

sic sibi seruientibus subuenit. **Mo**
non solū eos a quibus affligunt
monet et corripit: immo etiam
que illorū sunt potenter defendit.
De dñō Innocēto papa quē scā ma
ria corripuit cū in ordinē cisterciē
exactiones facere conaretur. Cap. vi.

Cumpe illo quo baldericus co
mes flandrie cū cruce signis
constantinopolim expugnauit:
dñs innocētius papa. ordini hīs
suis mādauerat ut quadragesi
mā prem omī rerū suarū mobili
um in succursū terre scē transmit
teret. Ordo uero priuilegiis sibi ab
antecessoribus eius indultis. imitēs:
ne libertatem concessam. uertere
uideretur in seruitutē: tam graui
exactione subiacere nō acquieuit.
Vnde innocētius furens in tantū
ordini indignabatur: ut dignita
tibus secularibus indulgere pro
poneret. quatenus possessiones
ordinis sibi usurparent. In proxi
mo uero generali caplo. abbates
qui confluxerant. spem suam in
brā dei genitricis maria que ordinis
patrona est et aduocata ponētes:
scientes sententiam male cōceptā
eius precibus et meritis facile pos
se reuocari. Speciales pro eadem ne
cessitate usq; ad proximū caplin
orationes iūxerūt. Hoc etiam adi
centes ut a capite qua dragesiē
nudis pedibus de capitulo exirent
tes: septem psalmos cū letania de
cantarent. Quod et fecimus. Inte
rim brā dei genitricis maria. uero
quidam religioso noīe kenerio:

iam dicti innocēti confessori appa
rens. in hec uerba ei mandauit. Tu
ordinem cisterciensem cuius aduo
cata sum destruere conaris: sed nō
preualebis. Et nisi citius de tuo ma
lo proposito resipiscas: ego te et om
nem tuam potestatem coniteram.
Huiusmodi nūcio dñs innocētius
audito. sciens keneriū uirū scā et
ueracem esse. timuit: nitantū de cō
cepto peccato penitens. ut ordinis
priuilegia roboraret. Hoc aditēs:
ut primo omī negotia ordinis in
curia romana expedirentur. Quā
indulgentiam tam cū sua bulla.
qm omī cardinalū subscriptionib;
confirmaret: et unus tantū mītri
ordinis cardinalis contradiceret:
ita in eum exarsit. ut statim eum
amouere minaretur. Cumq; in
proximo caplo patrib; nris hec
innocētiū esset: epīm eiusq; genitri
cem uirginē mariam. de tantū mo
pinata inuitatione glorificantes:
orationes iūctas cū gratiarū
actione dimiserūt. **Non** Non mi
ror si aduocaciam suam tam po
tens regina defendit. **Mon** Verū
dicis. licet eū mater sit misero
die: non tamen obliuiscitur circa
imisericores inuidete. **De uindicta**
hostiū lon sancte Marie. Capm
Qum nobilis femina dñā **vi.**
aleydis de moillsbergh. cum
consensu mariti sui euerhardi
burchgrauy. quedam alodia sua
per inspirationē diuinā ad nouā
abbatiam ordinis nri construē
dam in manibus dñi henrici ab

latis nri. libere et sine omni contradic-
tione tradidisset. et ante ipsius mortē
domus que uocatur locus scē marie
constructa fuisset: uiri quidā nobiles
ex eius cognatis post eius mortem
contra iusiurandū uenientes: eandē
nouellā plantationē querimonius
minis. rapinis. multisq; alijs inco-
modis. molestare ceperūt. Sancta
uero dei genitrix uirgo semp maria
eiusdem cenobij dñā et aduocata:
sicut a multis dicebatur hoc apud
filiū egit. ut henricus de molsbergh
qui preapuius uidebatur obsideretur:
et supra iures dampnificatus. de
proprio castro eliminaretur. **Item**

De zegenbergh uir nobilis. a quo
multū domus predicta uerabatur:
a seruo suo satis miserabiliter occisus
est. Alius quidam ad eius depredati-
onem properans: in uia crepuit me-
dius. Quam uindictam cū audisset
alius quidam nobilis. unus de cohe-
redibz. uenit ad locū timore correpi-
tus dicens. Dñā mea scā maria:
sint tua tibi. ego parti mee renūcio.
Wilhelmus miles de helpmsteyn.
ab urore instigatus: que se heredem
possessionū collatarū dicebat. cur-
tim meliorem inuadens: frēs mul-
tis expensis grauabat. Interī sacer-
dos quidam religiosus confessor
eius. nocte quadam in locum scē
marie se per uisum transpositum
iudit. "et cum quidā ex sacerdotibz
celebraturus esset missam. et a su-
pradicto wilhelmo impediretur:
uir quidam ingerimus fuisse illū
percussit. et occidit. Quem uisū cū

ci recitasset asserēs eum breui mori-
turū. nisi a ueracione monachoru
cessaret: ille stimulis cotidianis
uexis sue se urgeri conquerēs. nō
acqueuit consilienti. Citatus lris pa-
palibz cū esset in uiolenta possessio-
ne. et iudices cū aduocatis iam ne-
gotiū diuicius pertractassent: tandē
partibz duos dies prefixerūt: unū
amicabilem ad componendū. altem
uero ad litigandū. Qui cū componē-
dū nō possent. diesq; tres adhuc super-
sent. ad litigandū. iohēs de hordhe
in ueteri monte conuersus. prociā
nocte uidit se in sompnis esse ī loco
scē marie: audiens ipām uirginē
gloriosam clara uoce dicentē. Quo-
ter me recedere a loco isto. Dicente cō-
uerso: quo ibis dñā? Respondit. Ad
filiū meū conqueri de wilhelmo de
helpmsteyn: qui me non sinit quies-
cere in hoc loco. Ilane uero referēs
cellerario iam memorati wilhelmi
predictam uisionē. atq; subiūxit:
sciatis pro certo qd dñs uester cito
moriatur propter conuētū loci scē
marie. Cui ille subridendo respondit.
Non curetis: tamē uellemus esse ab-
soluti ab eo. Qui post dies paucos
pede trūcatus: penā soluit irrisiois.
Eadem uero die cū wilhelmus cura-
nemus spaciaretur. nisiū portans
sup pūgnū: a duobz seruis comitis
seynensis. qui hoīem suū iuris capti-
uū ducebant: quē ipē excutere nō
est lancea transfolius. aiām pūm
exalauit. Eadem hora obsessa qdā
in uilla que tēps dicitur. a castro
helpmsteyn satis remota: ita cepit

salutare. manusq; cū cachinno com-
plodere: ut uic a duodecim hoībus
posset teneri. Interrogata quid ha-
beret: respondit. Modo in hac hora
magister meus acquisiuit tres ani-
mas. Noueritis willhelmū de hel-
phinsteyn iam occisum. **No.** Que
fuerūt ille tres anime. **Mo.** Occisi
et occidendi. sicut conicio: eo q' ani-
mā mortui habuerit in re: alias
duas in spe. Non multo post inter-
rogatus dyabolus in briske de aīa
eiusdem willhelmi: p' os alterius fe-
mine respondit. Magister meus
habet eam: et propter monachos
quos spoliauerat pice et sulphure
illā infūdī. usq; ad cūmū replens.
Vox uero que ad tantū malū mis-
gauerat eū: post breue tempus a-
p' uingno de castro cū liberis eiec-
ta est. Nam cū sit in expūgnabile
cū scalis nocte intrans illam tur-
piter eiecit: iniuriā dei genitricis sep-
g uirginis marie uindictas. Ab
illo tempe usq; hodie monasteriū
curtū eandem quiete possidet:
meritis gloriose uirginis marie ad-
iutū. **No.** Satis michi iam proba-
tū est q' ipā totius sit orbis conserua-
trix: tribulatorū consolatrix: fida
sibi famulātū defensatrix. Qd' au-
tem p'iores p' ipā illuminentur.
quod hys omībz salubrius uidetur:
aliquo michi ostendi p'ior exemplo.
Mo. Cū hō hōi sepe obtineat p'mā
graciā: multo amplius hoc credē-
dū est de matre dñi. **de herico cano-**
nico s^a kumberti q' p' intercessionē
s^a marie conuersus est. Cap. viii.

Canonicus quidā s^a kumberti
in colonia. noīe henricus. uita
satis secularis. cū die quadā solus
equitaret: nubecula lucida uitam
ipā eo intente transuolauit:
uocemq; clarissimā de ipā nube au-
diuit dicentē. fiat uoluntas tua si-
cut in celo et in terra. Eratq; uox
eadem tante dulcedinis: ut quoti-
ens eius postea recordaretur. lacri-
mis infunderetur. Cumq; uocem
hanc celitus demissā intus atten-
deret. uel potius non intelligeret:
nocte quadā p' uisū se stare uidit i
capella domus sue ante altare co-
ram ymagine bñe dei genitricis
marie. Quā tū uerbis angelicis
solito salutarer: respondit illa. Ut
quid me salutas? Homo p'ditus
es: et nisi uitā tuam emodaueris
oculus peribis. Ego enī et bñdictus
intercessimus pro te. Qui cū scdam
hanc amonitionē dulcedine uite
secularis abstractus negligeret:
circa tempus sex ebdomadarū tā
grauit infirmitate correptus est:
ut iungeretur. nec ulla esset spes
uite eius. Tūc demū ad cor reuers^{us}
et qd' audierit. quidue uiderit reco-
datus. fratribz quibuscūq; bergen-
sibz ordinis cisterciensis ad se uo-
catis seipm reddidit: qui in proxi-
mo pascha monachus factus est.
meritis et precibus bñe uirginis
marie se illuminatū usq; hodie
gloriat. **Nou.** Cuius fuit uox
illa frā de nube: et quis sensus
eius? **Mo.** Quantum ex iam dictis
colligitur: beate marie et s^a

benedicti. Orabant enim xpm ut sicut
uoluntas eius est in celo. id est iusto
ita et eius uoluntas que semp bona
est fieret in terra. hoc est in illo iuue
ne tunc peccatore. **Sic mirari debes.**
si peccatores p eam illuminantur.
quia scdm nomē eius. ita et laus
eius in fines terre. Maria enī inter
pretatur stella maris. siue illumi
natric. Qd uero desperati et contra
omne graciā indurati. p ipam ad
confessionē et ad ueniā reparent.
presto sunt exempla. **de monacho**
trappa infirmato cui scā maria
confutendi graciā obtinuit.

Triprovincia ptica **caplin nouū**
domus ordinis cisterciensis sita est.
que trappa uocatur. In hac sicut
michi retulit dñs henricus abbas
de scimenim asserens sibi recitatū
ab abbate dicte domus. contigit
quod dicturus sum. tunc temporis
recenter gestū. Infirmatus est ibi
monachus usq ad mortē. Deputa
ti sūt ei duo monachi ad seruiedū.
Qui dum simul erissent et eger so
lus iaceret. ingressi sūt duo tetri
spiritus in angulo domus stantes.
Complosis autem manibz cachinā
tes dicebant ad inuicem. Cras hora
tertia cū magno gaudio deducen
t animā huius monachi ad infernū.
Mor infirmus tremere cepit atq
pallere: maxime propter morsū
conscience. Comiserat enī ante cō
uersionē pccā quedā graua: que
uetante erubescencia confiteri nō
poterat. neq clericus in seculo. neq
nouicius. neq monachus in mo

naasterio. **P**auens uero et circūspi
ciens contēplatus est in angulo
opposito matronā pulcherrimā.
in hec uerba demōibz cachinātibz
respondente. Nolite nimis gaude
re: ego illi dabo consiliū. qualiter
dentes urōs ei adat. Post quodū
bū uisio omnis. ministris intran
tibus disparuit. Consiliū autem
intelligens confessionē. matronā
uero scām dei genitricē mariam:
quam in tanto periculo ut opinor
inocauerat. Priore uocari fecit:
cui omnia sua pccā meritis beate
marie uirginis adiutus. plene ac
deuote confitens. et ut eodē abbati
qui tunc presens erat reuelaret sup
plicans. oleo sacro iunctus. et dñi
a corporis sacramento munitus.
hora a demōibz predicta sub spe
uenie spiritū exalauit. **de duobz**
medicis parisiis infirmatis quos
maria de confōe monuit. Cap. x.

Simile beneficiū consecuti sūt
duo pauperes parisiis a bēa
uirtutē maria sicut michi retulit
lambertus monachus noster: q
eodem tempe ibidem dicit se studu
isse. Cumq collecti fuissent in hos
pitali. quod situm est ante eius
oratoriū in paradiso: uero audā
religioso eiusdem hospitalis mī
stro ipā uirgo benignissima dei ge
nitric maria cui cura est de omibz
apparere dignata est dicens. Bone
uide ut diligentia adhibeatur ac
custodia illis duobz pauperibus.
quia in periculoso statu sunt: et de
mones cū multa sollicitudinē illos

circueit. quomodo eis noceant. **Q**uod
cū iudicasset sacerdoti. et ille eos ad
emendationē conscientie hortaret
semel ac scdō. nec proficeret: tandē
subiūcit. **M**iseri: ego noui uos esse
in peccatis grauissimis. atq; ino
riemini: et nisi confessi fueritis in
trabitis gehennā penis eternalib;
cruciandi. **N**h uero territi et quod
credibilis est. precib; bñe dei geni
trici marie illuminati: pñā sua
confessi sunt: moreq; xp̄iano decedē
tes. **D**emonib; luctum: et sanctis
angelis gaudiū fecerūt in celo. **N**o
valde me letificant ista. **M**o Non
solum peccatores fidem sine opibus
habentes. per ip̄am ut probatū est
illuminantur: ymmo etiā apostata
te a fide. quod signū est maioris mi
sericordie p̄ eam xp̄o reconciliantē.
De hoc habes manifestū exemplū
in distinctione scdā. xij. caplo. de
iuuene qui iuxta florentiam xp̄m
abnegans et dyabolo se reddens. p̄
cib; marie puenit ad indulgentiam.
Simile legitur de theophilo alexan
drino. **N**o Quia iam sermo sa
tis protractus est de beneficijs beate
dei genitricis semp; uirginis ma
rie circa peccatores: precor ut exēplis
michi ostendas qñtis ul' qñlib; p̄ eā
iusti reuelacionibus consoletur.
Mo Qñ mirifice iustos sibi serui
entes scā dei genitrix consoletur:
ex paucis que subiiciam cognoscē
poteris exēplis. **de petro monacho**
abb̄e clareuallis cui bñdixit s^a mar
Quod ecclesia spirensi. cap. xi.
Causa extitit ut quidam ex

abbatib; ordinis nr̄i. pro negotio
ordinis ad henricū imperatorem
filium friderici mitterentur. **I**nter q̄s
precipuus uidebatur tam sc̄itate
qm̄ dignitate. dñs petrus mono
chus abbas clareuallis: cui⁹ men
tio habita est in distinctione secta
caplo. xi. **E**t quia dñs cisterciensis
in propria persona uenire nō po
tuit: priorē suū pro se misit. **V**eni
entibus eis spiream. cum in ecclesia
dei genitricis semp; uirginis mari
e. cui⁹ structura stupendē magni
tudinis est. orassent: cunctis orius
ab oratione surgentib; et eiusdem
ecclesie edificia circūdustrando con
siderantib;: iam dictus petrus cui⁹
cogitatus et delectatio non fuit in
edificijs corruptibilib;. sed i structu
ra celestis iherusalem. in oratione
perseuerauit. **T**andem omib; egres
sis cū in portu ecclesie a canonicis
honorifice fuissent salutati. et cum
instantia multa ad prandiu iui
tati: requisitū est a quodā abbate
in cui⁹ honore ecclesia eadem esset
consecrata. **R**espondentib; clericis.
in honore dñe nr̄e scē marie: abbas
clareuallis. inconsiderate subiūcit.
Et ego sciebam. **Q**uod uerbū prior
cisterci considerans. tūc quidē tacuit:
sed mox ut egressi sūt ciuitatē. eiusdē
uerbi recordatus. ait abbati. **D**ñe
abbas dicite michi. unde sciebatis
spirensē monasteriū in honore dñe
nr̄e scē marie fuisse consecratū. **I**lle
de uerbo prolato dolens. respondit.
Visum est michi bene decere: ut tam
mirifice structure patrona foret.

mater dei. et celorum regina sancta maria.
Prior bene cognoscens eius sanctitatem.
 et quia aliquid sibi in ecclesia reuela-
 tum fuisset. ex responsione comitans:
 adiecit. Ego in hac uia uicem gero
 domini abbatis cisterciensis: in cuius auc-
 toritate uobis precipio. ut non michi
 dicatis nisi ueritatem. Tunc ille obe-
 diencia artatus: cum uerendum respō-
 dit. Quando prostratus coram altari
 pro peccatis meis. et uie nostre negligē-
 tibus attentius orauit. ipsa beata uirgo
 maria michi apparens. benedictio-
 nem quam ordo noster super redeuntes
 de uia dicere consuevit: super me
 dedit mihi hec uerba. Omnipotens
 sempiternus deus miserere huic fa-
 milulo tuo: et quidquid ei in uia sub-
 ripuit uisus aut auditus male ce-
 aut otiosi sermonis. totum ineffa-
 bili pietate propiciatus indulge.
 Per christum dominum nostrum amen. Hec michi
 relata sunt a quodam abbate re-
 ligioso ordinis nostri: in cuius domo
 idem petrus sepius uisitauit. Et
 benedictione eius intellexit beatam
 uirginem mariam ibidem fuisse patro-
 nam. **Mo** felix oratio: per quam
 tante uirginis meretur benedictio.
Mo Non solum orantes sed et psal-
 lentes sua benedictione consolari
 consuevit. **De monachis atque con-**
uersis in hémérode quibus benedixit
henrico conuerso inspiciente. xii.
Henricus conuersus in héméro-
 de: cuius memini in distinc-
 tione quinta. capitulo quinto. loquens
 de demonibus: sepius in sollempni-
 tatibus maxime. gloriosam uirginem

mariam. inter psallentes uidere con-
 suevit. Que nocte quadam ipso
 intinente de choro monachorum ueni-
 ens. dei filium ex se natum in brachiis
 gestans: chorum ingressa est conuer-
 sorum. Et more abbatis fratres exor-
 tando accitens. ante quosdam qui
 in oratione uigiles erant et deuoti:
 gradum fuit. filium suum dominum nostrum ihesu-
 Christum eis ostendens. ac benedicens.
 deuotioni illorum congratulando.
 Tepidos autem et dormitantes ce-
 lerius pertransiuit: nil consolatio-
 nis eis impendens. Singulos uero
 conuersos in illa celesti circuncione
 uisitatos nec non et neglectos prius
 conuersus diligenter notauit: sin-
 gulos dicto heremiano tunc ibidem
 priori. tunc loci sancte marie abbati
 nominatum exprimens. Hec ab eo
 ore audiui. **Non** Simile recorde-
 te dixisse in prima distinctione.
 capitulo tricesimo quinto. de godefrido
 monacho uilaciense. **Mo** Tanta
 karitate beata uirgo maria sibi de-
 uote famulantes complectitur:
 ut non solum orantibus. non so-
 lum psallentibus. sed et dormientibus
 benedicat. **De eodem conuerso et aliis**
conuersis quos noctu uisitans bene-

Nocte dixit. Capitulum xiii.
Quadam cum conuersus pre-
 fatus sederet in lecto suo in infir-
 mitorio. et ceteris dormientibus
 diceret orationes suas: uidit do-
 minam nostram sanctam mariam eandem
 cellulam in magna claritate in-
 trantem. monacho quodam qui
 nominare nolo prececente: dualiter

matronis sequentibus. **S**upra cuius
caput cum manū posuisset: lectos
singulorum infirmorum plustrans.
et dormientibus benedicens. iterū ad
eum rediit. manūq; sup caput eius
scdō posita. sic ait. Deus benedicat
quidquid hic manet. Sicq; egressa est.
No. Si sic dormientes noctibus a spe
culo totius castitatis uisitantur: ual
de decet ut tam ordinate et tam com
posite religiosi in lectis suis iacere
studeant. ut uirgineus aspectus
meis non offendatur. **M**o. Iuste
moueris. Referam tibi de hoc exem
plum: quod me audisse recolo. a
magistro meo in probatione. **D**e
monachis quibus dormientibus bene
dixit vno tantum neglecto.

Monachus quidam **Capl. xiii**
sicut frequenter contingit. cū
nocte quadam dormire non posset
diceret q; orationes suas: contem
platus est in dormitorio feminam
miri decoris. Que cū dormientium lec
tos circumiret. singulis benedixit: v
no tantū monacho neglecto. quē
non respicere curauit. Hunc uigi
lans diligenter notans: cū uisio
ei fuisset intimata mane. cōfessus
est. q; eadem nocte inordinate iacu
isset. aliquid sibi de rigore ordinis
relaxando. **N**on michi dicere potu
it magister meus utrū cingulū
deposuerit. uel caligas dimiserit.
siue tunicam denodauerit. **N**on
Si pro culpa tam modica mona
chus iste gracia benedictionis pri
uatus est: puto eum dignū esse
pena qui inordinate et impudice

iacere dormiens consuevit. **M**on.
De hoc terribile satis habes exemplū
in distinctione quinta. caplō tricesiō
octauo. de conuerso quem dyabolus
impudice dormientem in forma mo
nalis deosculabatur: qui mox in
firmatus infra tridū mortuus
est. Dormientes enī et peccare possu
mus et mereri. Que enī uigilando
cogitamus siue ad que mouemur:
siue bona sint siue mala. eadem
nobis sepe p̄sompnia occurrunt.
Sicut in cathena cum trahitur et
iactatur. pulsus pulsū impellit: tra
m dormiente precedens cogitatio.
motus siue consensus. opus bonū
uel malum inducit. **N**o. Placet
quod dicis. Procede nūc de consola
tionibus iustorum. **De eo q; b̄a maria**
cū scā elizabeth et b̄a maria magda
lena p̄dicto conuerso apparuit. xv.

Supradictū conuersū henricū
monachus quidā uite lauda
bilis cuius nomen prodere non licet.
obtritus rogauit: ut b̄am dei ge
nitricem uirginē mariam. pro se
interpellaret. cum ab illa uisitare
tur. Quod cum promississet. et die
quadam dicto completorio in ora
torio grangie cuius magister eā
pro ipso preces funderet: apparue
rūt oranti tres matrone mirę pul
chritudinis. Ad quarū decorē dū
stuperet. et quenam essent. uel
unde uenirent. intra se miraretur.
una ex eis cogitationibus suis res
pondit. Ego sum maria magda
lena. hec est uniuersalis dñā dei
genitrix uirgo maria. digno eā

demonstrans: tertia uero est elizabeth
Et adiūct. Tu oras pro monacho
illo nomen eius exprimens: magis
enī indiges ut ipse oret pro te. Sicq;
disparuerūt. Sup̄ eiusdē monachi
caput cū adhuc esset dyaconus. et
euuangelū legeret ad missā: idem
conuersus columbam uidit descē
dentem. et usq; ad finē lectionis ibi
dem manentem. *De uita dñi xpiani
monachi in hēmenrode. Capl. xvi.*

El eodem claustro quod et hēmen
rode dicitur monachus quidam
existit: predicto henrico cōuerso
contemporaneus noīe et opere
xpianus. Istū multis modis dñā
mā uirgo scā maria consolari
consueuit: secreta sua illi mani
festans. Hui' bñ uiri uitam uideli
cet qualis ante conuersionē fuerit
uel post. inquātū scire potui. suc
cincte tibi perstringā. Non alia ti
bi de illo referam. qm̄ ea que a reli
giosis utris qui eum uiderūt et
nouerūt. michi dicta sunt. Cum
adhuc esset scholaris. et scolas ui
tans per prouincias discurreret:
nocte quadam in domo cuiusdā
mulieris hospitabatur. Cuius
filia cum haberet caput scabiosū
et instaret adolescenti. ut si aliqd
contra illū morbū nosset sibi dice
ret. asserens multa experimenta
scholares scire: et ipse negaret. illa q;
neganti non crederet. tandem in
oportunitate illius uictus: ut se
ab ea liberaret respondit. Accipe
barbam iouis. fuliginem. et sal.
et fac ex eis unguentū. De quo

mor ut filie tue caput periretis:
melius habebit. Que cum eadem
morbo essent contraria. fecit tū
mater sicut edocta fuit: et puella
cuius non propter medicinā. sed
propter scholaris simplicitatem ut
opinor. plene conualuit.

Alio tempore cū in domo quadam
sibi ignota dormiret. et propter
necessitatem nature solis femo
ralibus indutus surgeret: dyabo
lus in specie nude mulieris illi oc
currens dorso eius nudo insiluit.
Quem cū nullo conatu de dorso suo
erutare posset: sic usq; ad tempo
matutinale arcueūdo magnū
tami corporis qm̄ mentis incurrit
defectum. **O**rdinatus uero in
sacerdotem. factus est capellanus
comitis losensis: in castro eius
missas celebrans. Filius uero co
mitis sciens illum uirū esse sim
plicem et timidum. ut eū terret
uersi pelle se circumdedit: et more
bestie sup̄ pedes manusq; iēdens.
ad columi in capella sedentem sic
uenit: rugitus contra illū emi
tens. Quo uiso xpianus territus
et pene extra mentem factus. ar
repto cultello tam ualide illum
collo iuuenis infixit: ut rueret
pene mortuus. Qui cū modicū
respirasset: timens uice sacro
tis. ait. Fugite dñe xpiane: quia
filiū comitis occidistis. Mor ille
territus fugit: et cum uenisset
ad portam castri. dixit ostiario.
Aperi et sine me fugere: quia fili
um comitis occidi. Vides quāta

simplicitas. Statim ut hec innotue-
runt: parentes et familie plange-
runt ualde. Ad petitionē tamen iuue-
nis. xpianus reuocatur: culpa ig-
nosatur: contra spem vulneratus
cuius comalescit. **H**ec michi retu-
lit bte mēdie walterus de birbach.
Tempore quadam cū p̄dictus xpianus
commendationē hōis mortui faceret:
mortuus ille surrexit. fugientibz
omibz qui aderant. fugit et q̄e xpianus:
uenitqz fugiendo ad fluiuiū
qui non longe aberat. Quē mortu-
us sequēs clamauit. Dñe: est michi
domi aries optimus: tollite eum:
et orate pro me. Sicqz ad feretrum
de quo exilierat reuersus: mortuus
est et sepultus. **H**abebat autem
preter predictam capellam eccliam
legitimā. cuius pastor erat: ad quā
quociens ire debuisset. fluiuiū quēdā
transire habebat. Qui cū minor ēet.
equo uectore illū transuadabat: nū-
uero iundasset. nauigio transibat.
Quodam igitur tempore cū ad fluiui-
um de more accessisset: maiorem
qm̄ crediderat reperit. Propter qd̄
cum se et equū ei cōmittere non au-
deret. et nauicula deesset. et paululū
quid faciendū esset deliberaret: ecce
apparens ei bta maria magdalena
apprehendit eū cū uestimēto supra
collū. et in ulteriozem ripā deposuit:
ita ut erat in equo sedentem. Ierus-
magz ad ecclesiam puenit. et diuina
celebrare exorsus est: nullū habens
aduiuorem. nisi rusticū ecclēsie cus-
todem. Beata uero maria magda-
lena que mirabiliter eum illuc p-

duxit: nullūqz eius interesse non re-
fugit. Nam quociens se uertebat di-
cendo. dñs uobiscū: uidit matronā
reuerendissimā in oratorio deambulā-
ntem. In qua nullū sciens esse mor-
taliū. preter predictū custodem. eūde
missa finita cōuenit: interrogans
si aliquid uidisset. Ip̄e autem et se
eam uidisse asserbat. **Q**uia teste
scriptura dignū est ut iustus iustifi-
cetur adhuc: considerans uenerabi-
lis sacerdos mūdi pericula. dyabolū
temptantiā. carnis incentiua. di-
uina gracia inspirāte. mūdū deseru-
it: et religionis habitū in hēmēro
de suscepit. Die quadā in solario pro-
bationis. in oratione iacens. et de cor-
poris sui ibecillitate. ordinis distric-
tione. penisqz purgatoris cogitās.
tedere cepit. **E**t mox mirabili quadā
uirtute: animā suā a corpore se-
parari sensit. Vidit et sepulchrum
opere mirifico coram se cōpositum.
Et ecce scā dei genitrix uirgo semp
maria. in claritate maxima cū mul-
ta turba uirginū p fenestrā eo uidēte
ingressa. Diciturqz est q̄ ip̄a esset
mulier de nazareth. Que corpus ex
anime sacerdotis a capite leuatis.
et fridericus imperator. auus huius
friderici qui hodie impat. a parte pe-
dum: reuerenter illud tumulauert.
Deinde bta uirgo maria cū multitu-
dine angelorū obsequentiū ad celestia
rediens. aīam tumulati demonū
cateruis sequentibz. et massas igne-
as post eam exsufflantibz secum
duxit: illesam qz custodiuit. Ducta
tamen ad quēdā ignē maximū.

educta est ab angelis q̄ post mortem
illuc esset reditura et ignē eundē tran
situra. **R**epente se corpori restitutam
inuenit. **D**e modo illius transiōis
et causa: nemini aliquid dicere uolu
it. **T**estatus est autē animā suam
ubiq; fuisse oculatam: et tante scie
q̄m diu exuta fuit a corpore. ut post
suscitacionē caritatis sue caliginē
miraretur. **I**nterrogatus de formis
angelorū. siue demonū. respondit
angelos se uidisse in specie puellarū
pulcherrimarū: demones uero in
effigie coruorū. **H**ic recorder dicti
cuiusdam cuius anima nup̄ educ
ta fuit a corpore et reuersa. **A**nima
inquit educta a corpore: q̄n non est
reuertenda. reliquas aīas siue sp̄s
angelicos uidet sicuti sunt. **Q**uādo
uero reuersura est ad corpus: non
datur ei animas siue angelos con
templari. nisi sub aliqua similitu
dine et linamentis propter uiuē
tes. **N**on. **S**atis uidetur istud esse
probabile. **S**ed quid significat qd̄
predictū sacerdotem dñā nrā scā
maria cum imperatore friderico
cumulauit. **N**on. **S**icut michi re
tulit prefatus walterus qui huius
tumulationis solutionē cū mar
mo labore et hoc secretissime ab eo
elicere potuit: quātū bñā uirgo ma
ria illum dilexerit. uel quātū meriti
apud deum fuerit. p̄ eandem ei uisi
onem ostendit. **A**c si diceret. **N**ullus
in regno terreno friderico cesare qui
nūc imperat dignior est: nec ipse
tamen prestare obsequiū sepulture
tue dignus est. **I**ta ipse intellexit.

Demonēs uero in diuersis formis se
pissime uidit: hominū uidelicet. a
nnimaliū. repaliū. sicut in quinta
distinctiōe mentium me dixisse. ca
pulo sexto. **Q**uā tempore quodā
staret inter alios ad psallendū ad
horam sextam: uidit mensam in
medio chori stantem. decentissime
preparatā. **V**enientes autē tres
miri decoris matrone indumenta
sacerdotalia apporauerūt: et ex
plicantes ea sup̄ mensam. ipsi p̄
sentauerūt. **A**lio itidem tempe
cum in iūcio laudū psalmus. deus
misereatur nr̄i. decantaretur: ui
dit dexteram dei sup̄ mediū chori
dantem benedictionē sup̄ conuersū.
Ob q̄m causam concessum est fr̄ib;
conuersis. in minorib; festis illum
psalmū pauidere. **N**o. **M**iror quib;
meritis uir iste ad tantā puenit
gloriam. **N**o. **V**irtutib; animi
maxime: caritate uidelicet. simpli
citate. humilitate. et hys similib;
In hys enī consistit regnū dei: nō
in sermone uel in labore corpali.
Predicare autem seu manibus
laborare sine uirtutib; ad modū
cum ualet. **T**ante siquidem fuerat
humilitatis. ut si aliquē monacho
non obuiū habuisset. complica
tis manibus se contraheret: et ne il
lū ueste tangeret in ptem declina
ret. **R**equiritus de hoc respondit.
Ego sum peccator: et non sū dign⁹
ut hos sc̄os uiros tangam uel tan
gar ab eis. **D**uos siquidem filios
ante conuersionē in uiuentū ge
nuerat. non tamen legitime. **H**ic

ricū uidelicet conuersū de uulgaro. uir-
tum scām de quo dictū est in quarta
distinctione. caplo tricesimo primo.
et iohānem monachū de hēmenrode
qui adhuc super est. **Non** Quid est
q̄ maiorem gratiam in huiusmodi
reuelationibz uidemus īpendi p̄ccori-
bus et lapsis post penitentiam. q̄m
hys qui innocentiam suā seruauerūt.
Mo Vbi habundauit delictū: ibi
frequenter superabundauit et grā.
Et hoc fit ex ineffabili dei misericor-
dia: ne uidelicet lapsi propter p̄ccā
cōmissa desperent. et ne innocentes
de sua innocentia superbiant.
Sedente me tempore quodā in con-
uentu sanctimonialū ordinis
nr̄i: cum de huiusmodi uisionibz
conferremus. una ex uirginibus
dixit ad me. Videte. q̄ deus talibz
secreta sua reuelat et non nobis:
inam digito demonstrans. quam
non uirginē uenisse ad ordinem
suspiciabatur. Cui ego respondi qd̄
iam supradixi: hoc adiciens. uos
forte eandem graciā ascriberetis
uirginitati uestre. et uult deus ma-
gis uos esse humiles. q̄m uirgines.
Bene intellexeram non sine sup-
bia eam uerba huiusmodi protu-
lisse. Et talū mentes q̄qz uirtus
uirginitatis extollat: ex uerbis
quidā alterius sc̄monialis tibi
plenius ostendam. Certe inquit nō
cōsiliis ego que uirgo sum uiduis:
que filios et filias genuerūt. Qm̄
tamen deo humilis uirgini-
tas placeat. et q̄m nutritrice sua illis
secreta reuelet: sequentia capitula

declarabūt. **Mo** Memini te supe-
rius dixisse meritū magis consistere
in uirtutibz animi. q̄m in opibz
exterioribus. Ut quid ergo cotidie
mortificamur. orando legendo. ui-
gilando ieiunando cantando. et
manibz nr̄is operando. **Mo** Hec
om̄ia sine merito uite eterne fieri
possunt. motus autem uirtutū
nūq̄m. Quidquid sine caritate et
ceteris uirtutibus fit: mortuū est.
Audi ergo utilem distinctionē ex
regulis theologie: per quā cognos-
cere poteris penes quid meritum
consistat. Meritū uero consistit
penes gratiam efficaciter. penes
liberū arbitriū occasionaliter. penes
uirtutes formaliter. penes
motus uirtutū essentialiter. pe-
nes opera uirtutū ut est oratio et
reliqua paulo ante a te enumera-
ta instrumentaliter. **Plenius** ti-
bi hanc distinctionē exponerem:
si non ad ea que adhuc super sumus
huius b̄i uiri uisiones festināre.
Quodam tempe cum grauius
infirmaretur. et a ministro ut
aliquantisper gustaret rogaret:
dixit q̄ septem dies transissent:
in quibz singulis. uisitacionem
dñi nr̄i ihu xp̄i et dulcissime m̄is
eius marie accepisset. de quorū
uisitacione tam dulciter esset
affectus. q̄ nullum tibi uel po-
tus haberet appetitum. **Item** ..
Alio itidem tempe cū egrotaret
infirmirate penitioria et filio
suo predicto iohanni quascūqz
uisitaciones recitaret. cognosces

hoc dñs gerardus tunc infirmarius
ibidem. postea abbas noster in heil-
terbach. a quo hec audiuit ad
priorem cucurrit: et quia dñs ep̃i
amius quedam mirifica filio suo
recitaret nūciavit. **Mox** prior ad
illum ueniens et coram ip̃o sedens
si aliquid loqui uellet de confessi-
one: ex industria interrogauit.
Cui cum responderet confessione
fieri: subiūxit. **Rogo** ut aliquid
michi dicatis. ad edificationem.
Tunc ille. **Et** quid dicam uobis?
Jam enī dñā nr̃a sancta maria
fuit ante me cū filio suo dño nr̃o
ih̃u xp̃o. et quia horas meas ob
corporeis miberillitatem. dicere nō
potui: ip̃i me iuuerunt. Quas dñā
horas speciales dicere consueuerat.
Vniuersa hec audiuit predictus ge-
uardus: post tergū prioris sedens
interrogatus etiam qualia habent
uestimenta: respondit. Cucullas
sicut et uos. In tali enī habitu se ei
ostendere dignati sunt: qualem
ille pro eis susceperat. Sicq; sine
beato decedens ab ipsis receptus est.
a quibus moriens fuerat uisitato:
et in eternis sedibus cum gloria
locatus. **De sacrista de lucka q̃ nocte**
br̃ā mariā residē conspexit super

super monachis altari. xvii.
N quidam ordinis nr̃i adam no-
mine per nos transiens. inter cetera
mirifica quedam de dñā nr̃a sancta
maria nobis recitauit. que in suo
monasterio ueraciter contigisse
testabatur: ex quib; duo statim p-
feram. reliqua locis competentib;

reseruabo. Vocatur autem domus
eius lucka: et est sita in Saxonia. Et
ibi custos uir bonus et religiosus.
Qui cū nocte quadam oratoriū
intraret ante matutinas dñā
nr̃am scām mariā. tamq̃m orato-
rii patronam super altare in multa
gloria residere conspexit. De qua
uisione ualde letificatus est: sperās
ministerium suū illi placere. **Item**

Alio uero tempe cum ostia orato-
rii reseraret uenisset q; ad cancellos
ubi hospitib; stare moris est: dy-
bolum super feretrum in effigie ho-
minis teteritū iacere uidit. Qui
cum se signaret nec ille fugeret: mox
ut propius accessit fantasma eua-
nit. Tunc ad confusionē dyaboli
sup ip̃m feretrum se composuit: tā-
diu in eo iacens. donec septem psal-
mos penitenciales decantasset.

**De monacho de lucka qui scām ma-
riam uidit circumire ad iugulas et
singulorū vultus de regē duob; rī-**

Alius quidam **neglectis. xvi.**
Her monachis eiusdem loci
tanta gracia dignus. nocte quadā
dñā nr̃am sanctā mariam uidit
chorum psallentiū circumire: et sin-
gulorum monachorū vultus de-
gere. duob; tantū neglectis. Et q̃
vnius mor incurrit apostasiam:
de altero quid adhuc futurum sit
ignoratur. **De altero monacho cō-**
cenobii cui br̃ā maria super altari
apparuit inter sanctos. xix.

Il eodem cenobio monachus quidā
nocte quadam putans in oratorio
nolam ad matutinas eē pulsāt.

cum multa festinatione surgens. o
ratorum intrauit: ueniensq; an pre
biterum. circuli nimie claritatis ad
mister yris formati in aere super
altare conspexit. In quo dei filium
saluatorem nrm dnm xpm. cu bea
tissima matre eius maria contem
platus est: et circa ipos ex omni pte
multitudinem scdm. illoru marie
quorum in ecclesia reliquie contine
bantur. Nouerat eni illoru nomina
eo q quibz ibidem fuisset sacrista: nec
michi constat si idem esset qui supra
stante eo in loco predicto: ait dña
mra sancta maria duobz angelis.
Adducite eum ad me. Quo facto:
cum litteras in circuitu corone hie
marie uirginis scriptas legere uide
retur: nec posset: ait bta maria uir
go ad angelos. Deponite eum ad
terram: ibi q petens ueniam dicat
angelicam salutationem. et redu
catur. Quod cum factu fuisset: et
adhuc easdem litteras minime le
geret: tertio eodem modo depositus
et reductus. litteras quidem legere
et intelligere potuit: sed ne scrip
turam ulli homin proderet. interdic
tum accepit. Quo ad terram ab
angelis deposito: disparuit et uisio
Mo. Miror si sic dña nra scā uirgo
maria uisitet pfectas feminas quo
modo uiros: **Mo.** Non est apud
ipsam differentia. femina nata
est: omni uiro caput xpm ex se ge
mit. Vtrumq; serui consolatur
et uisitat: utriq; sua secreta reue
lat. Hoc esse uerum magis tibi
ostendant exemplis qm uerbis.

De uisionibz nobilis uirginis de

in regno francie quido. **xx.**

uilla que quido dicitur. uirgo qda
fuit nobilis et religiosa: sed parali
tica. Huic pater suus utpote uir
magnus et diues. sacerdotē qui ei
diuina celebraret instituit: mltros
annuosq; redditus sufficienter or
dinauit. Que cu orationibz. ieiun
ijs. et diuine contemplacioni ope
ram daret: uauillari dulcedine pa
sta est: ut omnis cibis corporalis
ei in nauseam uerteretur: nec aliqd
ex eo sumere posset: nisi succu mo
dicum uiari. Hospitalis erat ual
de: per quam et spiritū meruit pro
phetie. Ordine nrm summo honore
uenerabatur: et hoc ei sepiissime
contigisse fertur. ut cum aliqui mo
nachorum siue abbatū ad eius
hospitiū diuertere proponerēt. illo
rum aduentū ipa presciret: atq; i
hunc modum hylaris familie dice
ret. Tali ac tali die illi et illi abbates
siue monachi ad nos uenturi sunt:
preparate eis necessaria. Quod ita
fcm est. Visionem quādam mirifi
cam de ordine nro uidere meruit:
que in ordinis amorem illam plu
rimū accendit. **T**empore quodā
capli gñalis de ipso caplo scālā mtre
pulchritudinis usq; ad celum uidit
erectam: dñm q minitū scale super
caplin respicientem. Cuius latera
et gradus tanti splendoris erant:
ut radios solares superarent. **No**
Quid autem significasse tibi uide
tur hec uisio: **Mo.** licet omnia q
in eodem caplo tractabantur ab

abbatibus qui ex diuersis mundi partibus
illuc confluerant. diuina inspiracōe
fierent: hanc dubiū tamen quoniam scilicet
angeli descendentes et ascendentes ea
dem xp̄o ob curus honorem fiebant
nūciarent. **Pro.** Videtur michi scilicet
hec integro in uisione hac scilicet iacob pa
triarche equalis: quem similem ui
sionem in bethel scriptura uidisse
cōmentor. **Pro.** Iudicio humano
uidetur hec uisio illa superior: eo quod
illa facta sit in sompniis: ista uigi
lando in excessu mentis. **Sequenti**
capitolo cum relata fuisset hec uisio
abbatibus: exultantes in spiritu a
iebant. Verē terribilis est locus
iste: non est hic aliud nisi domus
dei et porta celi. **Itē.** Alio tempe
cum in die purificationis dñe
nre scilicet marie uirginis. clerici a
liisq; ministris diuino nutu ab
sentibus sola iaceret: intra se tristis
dicebat. **Modo** hic sola taces: nec a
liquod obsequium more ecclesie vniuer
salis hodie bñ dei genitrici marie
impendis. Dum talia in mente uol
ueret: spiritus eius mirabili dei uir
tute eductus: ab angelo in celestem
iherusalem est deductus. In qua
marinā uidit processionē: ex di
uersis eiusdem ciuitatis ordinibus:
patriarchis uidelicet. prophetis. a
postolis. martiribus. confessoribus.
uirginibus: ceterisq; fidelibus. Et q̄
bus bñ ac bñi simul incedebant:
et candelas ardentes in manibus
gestabant. Antiphonas siue respō
soria ad diem pertinentia. more eccle
militantis omnes decantabant.

Angelus uero uirginis ductor albe
ri ciuidā uirgini quam nouerat
esse consimilis meriti illam sona
uit: candelam porrigens ardenti.
Tantus erat decore omnium: tanta
gloria in dispari tamen claritate
singulorum: ut nulla lingua fieri
sufficeret. Saluator uero xp̄s dñs
noster. qui caput est omnium
scōrum. splendor glorie. et sol iusti
cie. indutus pontificalibus. in tra
gestans in capite suo. cū baculo. a
rotas et anulo. et reliquis episco
palibus ornamentis: nouissimū
lotū cū sanctissima matre sua ma
ria tenebat. Cuius pulchritudine
omnis ille celestis exercitus mira
batur. Qui cum post tertiam sta
cionem inchoasset antiphonam.
hodie bñ uirgo maria puerum
ihesum p̄ntauit in templo. et ceteri
ingressi sunt templū ex aureo ge
misq; constructum. Deinde in
tus est misse introitus. uidelicet.
suscepimus deus misericordiam
tuam: et ab omnibus simul dñā
tatus. Interim cristo introeunte
ad altare. postq̄m expletū est km
eleison. a choris alternatim. post
gloria in excelsis quod ip̄e inchoa
uit. beatus prothomartir stepha
nus epistolam legit de libro ma
lachie prophete. uidelicet ecce ego
mitto angelum meū. Sanctus
uero iohannes euangelista gal
matia indutus legit euangelium
scdm lucam. uidelicet. postq̄m im
pleti sunt dies purificationis ma
rie. Quo perfecto dñs n̄r ih̄s xp̄s

secundum morem ordinis nostri. ad gradum
redit: et ab offerentibus candelas
suscepit. **P**redicta autem uirgo p
spiritu sciens se ad corpus reuer
suram: candelam suam offerre no
luit. etiam angelo suo precipiente:
uolens illam ad terras secum de
portare. **Q**uod angelus considerans
candelam in manu eius fregit: su
periores partem auferens: et infe
riorem illi relinquens. **S**icq; ad cor
pus reuersa: partem eandem manu
conclusam se retinuisse inuenit.
De qua plurime fiebant et forte
usq; hodie sunt uirtutes: nam aqua
supersam infirmi bibunt et conua
lescent. **T**am manifesta et tam sub
limis erat uisio. ut modum eius mi
nime intelligeret: dicens illud apu
tam de ea interrogaretur. siue in
corpe siue extra corpus nescio. deus
sit. **O**ns eustachius abbas de hem
menode. uisitatoz istius audiens hac
uisionem. quibusdam abbatibz
referentibz: desiderio ueritatis cog
noscende integre presentia hunc a
dit: et ab eius ore que dicta sunt
audiuit. **N**on Non possum uisio
nem apu hunc preferre: qui se usq;
ad tertium celum captum fuisse testa
tur. **N**on Nosti quid sit tertium celum:
Non Non. **P**rimum celum uisio
est corporalis: secundum. uisio spiri
tualis: tertium. uisio mentalis. **H**ac
uisus est in suo captu apostolus: si
nit et hec uirgo. **Q**uod uiderunt:
hec intellexerunt. **S**i autem queris
de loco: primum celum intelligas a
erum: secundum. sidereu: tertium.

empyreu. **I**n hoc corpora electorum
erunt: post resurrectione gloriosa.
Utrum ad hoc celum nec ne corpore
capta sit hec uirgo: nescio. deus sat.
Aliam uero deus illi ostendit uisi
onem: multo hac excellenciozem.
Cum tempore quodam cogitaret
de abisso eterne predestinationis.
et de ineffabili sacramento atq; re
medo diuine incarnationis: facta
in excessu. uirginem coram se uidit.
ad instar cristalli per lucidam. **I**n
cuius uero contemplata est infan
tem pulcherrimum: regio dyadema
te coronatu. **H**abebat autem idem
dyadema quatuor flores eminetes.
qui ea intente sursum ascendentes
et uirginis cerebrum excrecentes. in
ramos arbores profecerunt: et mo
dico spacio tempus emenso. quatuor
mundi partes impleuerunt. **Q**uorum
fructus erant pulcherrimi: odoris
eximii: mirisq; saporis. **E**t ecce sub
ramis eiusdem apparuit omne genus
humanum. a prothoplasto adam
usq; ad ultimum qui in fine mundi
nasaturus est. **S**oli uero electi fruc
tus arboris carpebant. eisq; uesce
bantur: reprobi autem nichil ex
eis contingere uel uesa potuerunt.
In qua uisione tantam diuinitus
accepit scienciam: ut postea loquens
cum aliquo. more intelligeret utrum
esset predestinatus uel presatus. **S**i
uero predestinatus. satis cum illo
quasi cum concine loqui delectaba
tur: si autem presatus. more se ab
eius colloquio liberauit. **N**on Mi
ra sunt que dicis. **M**an Si dis tanta

actalia uultis in uia. quanta putas
illis ostendet in patria. Reuera. que
oculus non uidit nec auris audiuit.
nec in cor hoīs ascenderūt. **D**ic q̄
dam cum corporale quod ipa laue
rat. panno mūdissimō substrato.
radius solaribus per fenestrā finis
super genua sua desiccaret: ma
trona reuerendissimi vultus ad illā
ingressa. infantem pulcherrimū
quem gestabat eidem corporali sup
posuit et abiit. Quem cū amouere
ueller ignorans quis esset: ait infā
tulus. Sine me sedere sup linteamē
meū: sicq; in oculis eius disparuit.
Et cognouit quia xp̄c esset: qui sub
specie panis super sc̄m altare eidem
linteo inuolui consueuit. Multa a
lia huic reuelata sunt uirgini. que
michi non sunt relata: que forte ab
alijs sunt conscripta. Non est diu q̄
ab hac luce migravit: laboris sui
ac patientie mercedē receptura. **de**
sc̄moniali q̄ sc̄m mariā in sua al
sup̄cōt coronā de celo sup duētū nr̄m
in monte sc̄e demitē cōspexit. xxi.
In monte sc̄e demitē cōspexit. xxi.
Walburgis cenobio ordinis nostri
quod duob; miliaris distat a colo
nia. quedam sanctimonialis uirgo
ante annos paucos est defuncta.
nomine xp̄ma. Huic dñs et beata
eius genitrix uirgo semper maria.
plurima de secretis suis reuelauē:
ex quib; aliqua non per ordinem s;
sparsim tibi replicabo. Cum tempe
quodam in festiuitate assumpciōis
gloriosissime dñe nr̄e sc̄e marie ui
sitaret apud nos in heisterbach pre
dictus eustachius pater noster. et

essent cum eo plures abbates: in
ipsa sacratissima nocte iam dicta
uirgo de loco nr̄o uisionē uidit hui
usmodi. Cum abbas prefatus
ymniū de deum laudamus. nicho
asser. illa stans in choro suo men
tis excessum passa est: uiditq; celū
apertū super congregationē nos
tram. Et cum illo tempore oratori
um nr̄m totum esset lignū: utraq;
eius frontem auream esse cōspexit.
Sustollens oculos cū celū intueret
gloriosam dei genitricem uirginē
mariam. totius ordinis patronā
in sede splendidissima uidit residen
tem: et circa illam sanctorū multi
tudinē. quorū etas circa uiginti
quatuor annos esse uidebatur. Cū
uero chorus monachorū inclinādo
deuote cantaret. sanctus. sc̄s. sanct
dñs deus sabaoth: ip̄a beatissima
uirgo maria deuotioni eorū cong
tulans. coronam nitre pulchritu
dinis quales in ecclesijs pendere so
lent. per catenam auream super
conuentū de misit. loco autem no
di gemma erat pretiosa nimis ac
lucida: in qua scriptū erat. o clemē
s o pia o dulcis maria. De ip̄a gēna
tria procedebant brachiosa: que
coronā dependentē retinebant. Et
nomine uero maria radij quidā
creuites. nomina monachorum
singulorū eadem hora in choro ex
stentū que p̄ circuitū corone sc̄ip
ta uidebantur illuminabant. In
eisdem nominib; magna erat in
equalitas. tam in positione qm̄ i
claritate: quia sc̄dm qualitatem

meritorū. erat claritas nominū. et quorūdam nomina qui recte
 auri tempe uenerant. quorūdam
 nominibus uidebantur signiora
 qui diu laborauerāt in ordine.
 Et quo colligitur q^d merita dñi fa-
 mulatū non consistant penes
 spaciū temporis. non in labore
 corporis. sed magis penes feruore
 deuotionis. Cum autē uentū esset
 ad locum illū. in te dñe speraui nō
 confundar in eternū. coronā recte
 in celum. clara uoce dices. Sicut
 ego hodie sum in gloria mea. ita
 isti omnes meū erūt in eternū. Cū
 nichil apud nos de hac uisione su-
 retur. theodericus de luche mona-
 chus noster mane accedens ad ab-
 batem nrm dñm henricū. con-
 questus est ei. q^d eadem sanctissā
 nocte nichil potuisset habere deuo-
 tionis. anteqm uentū fuisset ad
 predictū locum ymni scilicet scūs
 scūs dñs deus sabaoth. De
 quo uerbo postea satis mirabat^r
 cum ei uisio recitata fuisset. ~
 Anteqm eadem uirgo scūmōialis
 ad ordinē ueniret. essetq^d nubilis
 et adultera. die quadam stans in
 ecclesia quadam cū lecto euuan-
 gelio campanarius exisset putas
 se posse redire ante sanctus. et sa-
 cerdos expletis secretis. dixisset dñs
 uobiscū. sur sū corda. et cetera q^d
 ibi sequūtur. ymago dei genitri-
 cis semp^r uirginis marie. desup
 altare ad singula respondit. Illa
 nouitatem uocis considerans. ut
 campanariū abesse deprehēdit.

defectum illum gloriosam uirgi-
 nem mariam suppleuisse per os
 sue ycone non dubitauit. Et quo
 nobis uerēdū inuitur. si ibi
 desides et negligentes fuerimus.
 cum circa illud ineffabile sacra-
 mentū tanta sint sanctorū obse-
 quia. Et autem gloriosi nominis
 matris dei marie inuocatio egro-
 tis salus sit et medicina. subiecta
 probabūt exempla. *de ordine ppōno
 xantēsi q^d p^ab^us scē marie a dupli-
 ci infirmitate curatus est. xxii.*

Nobilis octo quandoq^d xantē-
 sis prepositus. tempe quodā
 adolescentie sue duplici laborabat
 infirmitate. febre uidelicet acuta
 et fistula. in locis nature secretiori-
 bus. Quam infirmitatem ob ue-
 recundiam medicis celans. et pro
 remedio sanitatis gnām nrām
 sanctam mariam frequenter in-
 uocans. febre inualecente despe-
 ratus et depositus. candelā more
 seculariū manu eius impressa.
 omnibus qui aderant uisus est ex-
 spirasse. Et ecce bñ uirgo maria
 quam inuocauerat spiritui eius
 uisa est adesse cum filio. hys uer-
 bis proueniens eum interpellans.
 Fili inquit. da michi puerū istū.
 Cui respondit. Mater. tuus sit.
 Ad quod uerbū mor cepit egrotus
 uel ut contristantibus uisum est
 mortuus respirare. atq^d cōfortari.
 in tantū ut in lectum suū iuberet
 se reponi. De febre p^a intercessionē
 bñ uirginis marie. tunc plene
 curatus. Cum adhuc fistula labo-

raret: tacito morbo p totam ciuitate
traiectensem missarū suffragia.
maxime de dñā nrā pro sua inco
lunitate sibi impendi postulauit.
Et quia medicinam spiritualem
medicane corporali preposuit: an
teqm̄ misse essent perantate sacra
menti uirtus fistulam dirupit: et
sanies erupit: sic q̄ integraliter
sanatus pro graciārū actione cru
ce signatus est. Eodem tempore
ueniens uertellus domū ordinis nr̄i
dn̄m walterū q̄nq; magistrū suū
et tūc nouiter ibidem conuersum.
modo abbatem uilariensem. ibidē
reperit et salutauit: cui etiam per
ordinem hystoriam sue curationis
recitauit. hoc adiciens. Vtinā mo
do non essem hic: ut simul mare trā
sire possemus. Quem cū interro
gasset de quibusdam uicijs quibz
illum aliquando subiacere noue
rat. et si se de illis emendasset: et
ille respondisset non: subiicit. Cer
te malas graciās curatori et cura
tria uestre rependitis. Postea uero
casina propter ipm̄ in episcopatu
traiectensi orū est: et exstitit cau
sa multorū malorū. Hec nobis
predictus retulit abbas walterus.
Qm̄ medicinale sit nomen marie:
quodam tibi iocūdistimo pandā
exemplo. *De dñā cui s̄ maria p lingua*

ab hereticis prestula nouam restitit

Ante hos *ii. Caplin. xxiii.*
annos cum catholici contra
abheres hereticos fuissent signati
et tunc non modicū ab eisdem
idem essent heretici exacerbat: duo

honesti clerici per terram illorum
transitum facientes. cum ecclesiā
uidissent in uia desolatam: unus
ait alteri. Sabbatum est: intrem
ecclesiā hanc. et dicamus missā
in honore dñe nr̄e sc̄e marie. Por
tabant em̄ secum librū. calicem et
indumenta sacerdotalia. Anteqm̄
esset missa completa: heretici pro
diti sunt. Qui armata manu in
trantes: et sacerdotem de ecclesia
trahentes linguam eius radicis
abstulerūt. Quem socius cū multo
labore cluniacū deducens. mona
chis comendauit. Illi uero sicut
uiri catholici et religiosi. sacerdotē
catholicum et notum. propter fi
dem xpi et genitricis eius marie
honorem. tam crudeliter mutila
tum deuote susceperunt. omne
ei humanitatem exhibuerunt.
In nocte uero epyphanie cum sol
lemnies decantarentur uigilie:
baculo parietem pulsans mīstrō
aduocauit. Qui cum querebant
quid uellet. et ille se in oratoriū de
portari signaret: uolentes ei p̄ce
non acquieuerūt. Tandem īportu
nitate eius tediati: in ecclesiā
eum ducentes. ante altare quoddā
deposuerūt. Qui cū matrē misericō
tota mentis deuotione inuocasset.
illa ei apparetis. et carnem lingue
formam habentem in manu te
nens respondit oranti. Quia p̄
fidem filii mei. et honorem michi
exhibitiū. lingua tua priuatus
es: ecce nouam tibi restituo. Aperi
os tuū. Quod cum fecisset: dignis

ori eius immixtis. radici lingue pre
fusa carne eandem coniunxit et vni
uit: sicq; disparuit. Qui mox cū
angelo in uocem laudis erumpens.
clara uoce clamauit. Aue maria
gratia plena dñs tecū. usq; in finē.
Quam salutationē cū crebrius re
peteret stupentes accurrere nūstri:
accurrerūt et de choro monachi. de
tam puro et tam iocūdo miraculo
deum eiusq; genitricem glorifican
tes. Non inemor collati sibi bene
fici clericus: in eodem cenobio frā
est monachus. Cum iohannes sco
lasticus rancensis circa idē tēp⁹
esset in prouincia albiensiu cum
exercitu dñi audiens de tanto mi
raculo in reditu cluniaci uenit. i
am dictum monachū sibi ostēdi
petiit et obtinuit. lingua uidit:
ab eius ore que dicta sunt audire.
Sicut nobis retulit idē iohannes
reliqua carne candidior est: adif
ficatricem in loco prescissionis ser
uans. Huius miraculi testis est
uniuersus cluniacensiu cōfētus
usq; hodie.

**De adam monacho de
lucha p'scām mariā a scabie capitis
saluato et de salutib; q's opatur in
adam mōte pessulano. xxiiii**

Adā sacerdos et monachus de luc
ha cuius supra memini capitulo
decimo septimo. considerans me
in huiusmodi miraculis delecta
ri: et multa caritate michi de se
ipso retulit quod dicturus sum.
Cum inquit essem puer. ita caput
habebam scabiosum: ut pre fe
tore putredinis eius meū sedere

uel legere scolares retulerent. Pri
ma oratio quam didici: salutatio
erat angelica. Adhuc puerulus
satis eam frequentans. Cū apud
monasteriū westfalie positus fu
issem ad lictoras. et eundo ad sco
las sine ad matutinas cotidie
transirem p quādam ecclesiam
conuentualem ex necessitate uie
sine intermissione ante oratori
um in honore dei genitricis ma
rie dedicatum: cum tribus ue
niis totidem feci salutationes.
Nocte quadam putans ad matuti
nas fuisse compulsum. surrexi
tremens: et cū uenissem ad iam
dictum monasteriū esset q; ora
torium clausum. tribus uinibus
scdm consuetudinem genua flet
tendo dñam nrām scām mariā
angelico uersiculo salutau. Sic
gens uero inueni ostiū apertum:
et tanta erat in ecclesia claritas
ut fulgori meridiano assimula
retur. Quam cum stupidus in
trassē: uidi ante maius altare
septem matronas pulcherrimas
residentes: unam in medio que ce
teris clario: erat. et sec hinc inde
id est tres a dextris et tres a sinistri.
Media uero me uocans. cū propi
us accessissem. ait. Bone puer: q
re non adhibetur cura capiti tuo.
Respondente me dñā. satis circa
me laborauerūt amici mei. sed
nichil profecerūt: subiūcti illa.
Nosti que sum? Cum dicerem. nō
dñā: respondit. Ego sum mater
xpī: et dñā huius oratorii. Quia

mei memoriā sollicitus es habere: ego tibi curam adhibeo. Accipe fructus ligni fusilis. et fac tibi hodie ex eo lauari caput tribus vicibus ante missam. in nomine patris et filii et sp̄s sc̄i: statim q̄ curaberis. Et adierit. Accede ad me. Quod et feci. **F**lectente me coram ea genua: manū sup̄ caput meum ponens ait. Ab hac hora usq̄ ad diem mortis tue non dolebis caput. **M**ane uero quidam femine que me nutriuit omnia retuli. Que in uallem prope mariā descendens. et ostensos fr̄s colligens. predicto modo caput meum lauit: statim q̄ conuallui. Dolorem uero capitis nūq̄m ab illa passus sum: cum tamen hoc in ordine satis sit miraculosum. **N**o **U**t uideo medicina h̄c uirginis marie nichil efficacius: nichil salubrius est. **N**o **N**ec mirum. **I**p̄a medicum genuit: ip̄a medicinam generis humani ex se produxit. **U**nde scriptum est. Germinet terra herbam uirentē sc̄dm̄ genus s̄c̄i: id est maria xp̄m̄ hominē. aīatū corpus sumens de uirgine nasci dignatus est. **I**tem expressius in ecclesiastico. Altissimus de terra creauit medicinā: id est ex carne uirginis marie saluatorem. **I**hesus interpretatur saluator siue salutare. **Q**uia saluator. medicus est: quia salutare. medicina est. **Q**uia maria terra sit: testis est ysaias. qui dicit. aperiatur terra et germinet saluatorem. **Q**ue de hac terra creatus sit: idem propheta dicit in p̄sona patris. ego dñs crea

ui illum. **E**t apl̄s dicit eum factum ex muliere. **Q**uid ergo mirū si ap̄d ip̄am sunt medicamina sanitatū: que ortus est aromati. **D**ilectus meus inquit descendit in ortū suū id est in uterū meū: ad areolam aromati. **C**onsidera rupem amatores. et alia loca. in honore ipsius dicata: et non miraberis. si parata fuerit ad medendū et efficax ad sanandū. **U**nde in monte pessulano ubi fons est artis physice tantas operatur sanitates. in quadam sua ecclesia: ut medici gratie inuidentes paup̄culis infirmatibz et pro remedio sanitatū ad se confluentibus dicere soleant. **I**te ad ecclesiam sc̄e marie. deferre ei lumen: et recipietis sanitatem. **E**t cum hoc pronunciant: pauperes ab eis passi repulsi. ad ipsam confugiunt et sanantur. **N**umquid non uides qm̄ celerē sanitatem consequantur febricitantes. ieiuniū triū sabbatorū usq̄ post solis occasum ip̄i uouentes. **N**o. **U**ideo et amiror. **N**o **C**onsidera yconam eius in sardana: que in carnem uersa oleū sine cessatione stillat. **H**uius rei testes innumerabiles sunt: qui in eodem loco in instanti uenientes. oleū quod in oculis ip̄orū de eadem sacra ymagine receptum est: tam nobis qm̄ ceteris religiosis distribuerūt. **I**n quibusdam uero ampullis te teste idem oleū incipit incarnari. **Q**ue uirtus nōis marie demones fuget: presto sunt exempla. **dē cōuerso qui per aue maria ab infestacōe dyaboli libe**

Retulit michi **ratus est. xxv.**
 walterus de birbet monachus
 de hēnemrode dyabolū auidam con
 uerso ordinis nri ita fuisse infectū.
 ut non per signacionē. non per ali
 quā oracionem ab illo posset libe
 rari. Visibiliter illi apparens; mul
 tis modis eum terruit. Quasi
 est ei a quodam uero religioso; ut
 angelicam salutationē contra oc
 currentem proferret. Quod cum
 fecisset. malignus sp̄s quasi turbē
 impulsus clamauit. Dyabolus dē
 tes eius excutiat: qui te hoc docuit.
 Sicq; liberatus est ab eo. **de inclusa**
que eodē bñficio illusiones dyaboli
inclusa qdam euasit. Capl. xxvi.
 sicut michi retulit subprior noster
 qui illam nouit: diu a demone sub
 specie angeli illudebatur. Non ei da
 ta fuerat discretio spirituum. Dyabo
 lus sepius falsa quadā circumfusus
 claritate illi apparuit: et seminā sim
 plicem familiaris alloquens. Die
 quadam in huiusmodi uerba pro
 rupit. Nūc uenio remunerare te. Re
 quisita eodem tempore a cōfessore
 suo quomō haberet. cum ei respon
 deret optime: sacerdos sicut uir pru
 dens fiduciam responsionis eius cō
 siderans. causam inquisiuit. Cui cū
 confiteretur q ab angelo dñi crebri
 us uisitaretur: sciens ille docente a
 postolo angelum tenebrarū se trās
 figurare in angelū lucis. respondit.
 Quando angelus denuo uisitabit te:
 dices. Rogo dñe mi. ut dñam meā
 scām mariā michi ostendas. Quod
 si fecerit uisa ea genua flectes. & dices.

Aue maria gracia plena dñs tecum
 et cetera. Et si tūc subsisterit: fictio nō
 est. Sim autem: scias tibi a dyabolo
 illudi. Que cū fecisset sicut fuerat
 edocta: ait dyabolus. Vt quid deside
 ras uidere illam? Bene tibi sufficē
 debet presētia mea. Illa foriter in
 stante: opere dyabolico uirgo nūc
 pulchritudinis se oculis eius obteat.
 Qua uisa mox ad pedes eius inclusa
 se prouoluit: et contra fantasma
 angelicam salutationē proferēdo.
 in turbine illud resoluit. Quam
 tamen inimicus euanesceus tñ
 terruit: ut amens frā. uir post amū
 dimidiū multorū precib; adiuta
 sensum reciperet. Vides nūc quāti
 sit ponderis nomē uirginis marie.
Nō Bene uideo: et non sine am
 ratione tam ex pñti qm ex pñtis
 exemplis uirtutē eius considero.
Mō Inuocatio nōis marie nō solū
 corruptores mentium id est demones.
 sed et corruptores corporū scilicet
 malos et libidinosos hoīes enervat.
de matrona que per Aue maria
ab oppressione adulteri liberata

Matrona quedā **est. Capl. xxvii.**
 cuiusdam honesti militis
 uxor: instinctu dyaboli milite aliu
 admisit. Que post tempus aliqd
 inspiratione diuina ducta penitē
 tia de crimine doluit: et adultero
 procius contradixit. Ille uero ma
 riti eius absentiā obseruans. domū
 illius intrauit: et cum solam repe
 risset uerbis solitis ad crinen soli
 tū inuitauit. Quod cum illa ren
 mueret: vi remitentem opprimere

missus est. Et cum uideret se illi non posse resistere, utpote femina debilis ac delicata fortissimo militi: ad totius castitatis patronam confugit dicens. Rogo te domina sancta maria, pro illud sancti aue maria: quatenus in hac hora liberares me. Ad quod uerbum uirtus omnis in milite defecit et emarcuit: et femina se ab eius amplexibus exciciens, incorrupta euasit. Postea requisita a milite de causa utriusque sibi subtractarum: respondit illi. Non mea uirtute sed gloriosi nominis domine nostre sancte marie hoc actum est. Quod cum audisset ille territus est: nec amplius adulterii uerbum ad illam facere presumpsit. **Mo.** Benedictum sit nomen marie. **Mo.** Quia uincula soluantur eius uirtute: etiam per exemplum tibi ostendam. **De quodam milite cui uincula preceps sancte marie eodem sunt dirupta. xxviii.**

Et tempore quo dominus engelbertus archiepiscopus coloniensis edificauit castrum in furstimbergh, contra nobilem uirum gerhardum de brubach: iuuenis quidam miles de eius exercitu theodericus nomine facere uolens sibi nomen, ante idem castrum captus est. Qui ibidem in carceratus: cum pecuniam pro sua solutione dare spopondisset, extractus de carcere positus est in domo superiori. Cui addita sunt uincula, et secum ad custodiam deputati. Habebat enim circa pedes annulos ferreos, et circa brachium eiusdem generis manica: que amplexa carceris parietis caute satis erat infixa. Nocte quadam cum esset dormiens

inter sex satellites tam se quam reliquos captiuos custodientes, et dominam nostram sanctam mariam, nec non et alios sanctos solito timore castiter obdormiuit. Et ecce in sompnis uidit se transpositum in monasterium nostrum. De quo cum uellet egredi, sedens in equo more femineo necessitate uinculorum: dixerunt ei duo ex monachis nostris manegoldus scilicet et henricus, cognati eius secundum carnem. Nolite egredi sed reuertimini: quia sancta maria de heisterbach liberauit uos. Hoc etiam nomine uocatur domus nostra. Ad quod uerbum ille euigilans gaudens est. Et de uisione cogitans utrumnam uera esset an fantasma sanauolens: mox ut digitos ad mouit pedem unum sine difficultate extraxit. Simili facilitate manum a carceris liberauit. Sepius ista temptauerat: sed non profecerat. Cumque ex motu uinculorum unus seruorum euigilasset: territus miles arcum reponere uoluit nec potuit. Tunc primum intelligens tale miraculum dei genitricis marie meritis arcesse gestum: seruo rursus obdormiente leuiter surrexit: et uincula adhuc seruans in uno pede, per linteamentum per fenestram se dimisit, et fugit. Quod dum seruus comperisset, clamore fugam eius prodidit: sed manus humana capere non potuit, quem uirtus diuina protegit. Multi enim tubis et canibus insecuti sunt: et cum sepius in proximis frutectis latitaret: inuenire eum non potuerunt. Qui ad nos ueniens

eosdem circulos pro gratiarū acce
super altare b^ete marie uirginis
obtulit: et qualiter eius meritis
liberatus sit nobis per ordinem
recitauit. Acta sunt hec Anno grē
millesimo ducentesimo decimo nono
No. Quia eosdem circulos uidi: a
plius eidem credam miraculo. **mo.**
De hoc etiam q^d timores pellat no
men marie: rem quam nuper au
diui tibi referam. **De sacerdote de**
pouche cui s^a maria apparens rōres
Apouche cōstruorū tēpauit. xxx.
Nulla dyocesis reuerentis sacerdos
quidam perrodian regit: uir scdm
possibilitatem suam multe hospi
talitatis atq; laudande castitatis.
Iohue enī corpore uirgo est. Die
quadam quedam ex conuersis no
stris hospitio recipiens: ait ad illū
Ordinem ur̄m plurimū diligo: q̄a
multū boni michi contigit p̄ eum.
Antiphonā illam gloriosam scilicet
Salue regina misericordie. ab
illo habeo: et quid michi propter
illam contigerit ad edificacionē
uobis enarrabo. Ad omnes horas
meas illam dicere consueui. Cū
die quadam campū breuē transi
rem quadam uisitare inclusam.
iuxta ecclesiam solitariā habitāte:
orta sunt tonitrua tam ualida.
ictus ictui succedens. uiresambu
landi michi adiuuarent. Veniens
tandem cū multo labore simul ac
timore ad ecclesiam ip̄am intraui.
et coram altari me prosternens.
pro ip̄a tempestate dñam nr̄am
scāin mariam interpellauī. Et

ecce matrona uirginei uultus.
magniq; decoris de altari ad me
ueniens: cum admirarer que nā
esset. illa prior me alloquitur est di
cens. Quia antiphonā. Salue regi
na misericordie. libenter ac frequē
ter decantas: nūquā tonitrua neq;
fulmina quorū timore sepius af
fligeris. te ledent. Sicq; ad altare
rediens: in oculis meis disparuit.
Et statim intellexi: quia ip̄a esset
clemens illa pia ac dulcis maria.
Ab illa enī hora usq; hodie a timore
predicto quo nimis afficiebar:
meritis beate marie uirginis sum
liberatus. **Nov.** Quantū ex hac
uisione colligo: uidetur q^d in sequē
tibus cantilenis et ymnis alijsq; ca
tibus in honore eius dictatis. plu
rimū delectetur. **Mon.** Hoc certū
est: si tamen humiliter et deuote
in eis laudetur. **De b^ea elizabeth de**
scouaua q̄ ad illū uersū Audi nos.
uidit scāin mariā pro cōuentu ora
re. Caplin xxx.
Sempe quodā **re.** Caplin xxx.
Stat ex relatione didici religi
osorum. cum conuētus sanctimo
nialiū in scouaua. sequētiā **Aue**
preclara maris stella. in quadam
sollemnitate scē dei genitricis ma
rie. deuotissime decantaret: uenera
bilis uirgo elizabeth tūc ibidem
magistra mentis excessū passa. ad
illum uersiculū. Audi nos nam te
filius nichil negans honorat. ui
dit dñam nr̄am scāin mariam
flexis genib; pro eodem cōuentu
preces fundente. Ab illa enī die usq;
hodie ex institucōe iā dñe elizabeth

idem conuentus ad eundem uersiculi
cum sequentia decantatur ueniam
petere consuevit. *De clerico cui ad illu
uersiculu ora uirgo. sancta maria pa*

Apu^d nam in os misit. *xxxi.*
monasteriu^m sci crispini sto
lasticus quidam fuit no^me daniel:
pueros illic instruens. Huic consue
tudo fuit diebus singulis eiusdem
ecclesie scriptam intrare: et coram
altari genibus flexis predictam se
quentiam in honore dei genitricis
marie decantare. Hoc cum p^{er} aliq^{uod}
tempus actiuisset: et ad illum uer
siculum. ora uirgo nos illo pane
celi dignos effici. semp^{er} surgendo ue
niam peteret: die quadam beata
uirgo sup^{er} altare stans illi apparuit:
et panem puulu^m niue candidiore^m
in manu tenens. ut os aperiret pre
cepit. Que cum ori eius inuississet:
tantam ex eo sensit dulcedine^m. ut
omne mel et fauu^m superaret. Huic
nem^{inem} hunc d^{omi}nus daniel abbas sc^{ilicet}ona
uie bene nouit: qui michi et ipsa
uisionem recitauit. Vis nu^{nc} scire
quia no^mis eius inuocatio etiam tep
tationes compescat. *No* Hoc scire
necesse est: quia temptationes fre
quenter nos molestant. *monach^{us}*
Dicam tibi quod audiui ab abbate
n^{ost}ro. et ipse se hoc didicisse ueraci re
latione testatur. *De milite prop^{ter} d^{omi}n^{um}
sui uxorem ceptato que sca^m maria per*

Miles osculum liberauit. *xxxi*
quidam etate adolestens: cum
quodam milite diuite d^{omi}no suo a q^{uo}
beneficiatus erat. habitabat. Et licet
etate flo^{re}ret: amplius tam^{en} flo^{re}

bat uirtute uirginitatis. Inuidia
operante dyaboli: ab uxore d^{omi}ni sui
grauissime cepit temptari. Qui
cum p^{er} annu^m eadem incessanter te^mp
tatione laboraret: iamq^{ue} ei intolle
rabilis esset. submota uerecundia do
mine sue quid pateretur aperuit.
A qua repulsam passus: amplius
affligebatur. Casta cu^m erat matro
na: et uiro suo fidelis. Veniens ad
quedam heremitam de cui^{us} consilio
totus pende^{bat}: passionem suam
illi cum lacrimis confessus est. Qui
uir sanctus fiducialiter respondit.
O: nichil aliud nocet tibi. Ego tibi
dabo consiliu^m: ut desideriu^m tuu^m con
sequatur effectiu^m. Per annu^m istum
singulis diebus si fieri potest in ec
clesia d^{omi}ni^{am} m^{atri}am dei genitricem
mariam cenes cu^m totidem uenis
angelico uersiculo salutabis: et
quidquid uolueris per illam ipe
trabis. Sciebat cu^m q^{uod} castitatis a
matre iuuen^{em} castu^m licet in errore
positu^m. non desereret. Cumq^{ue} unius
in multa simplicitate d^{omi}ne n^{ost}re sc^{ilicet}
marie inuictum obsequiu^m iⁿpendit:
die quadam sedens in mensa d^{omi}ni
sui recordatus est. quia dies eadem
terminus esset anni. Et statim sur
gens equu^m suu^m ascendit: uicinasq^{ue}
intrans ecclesiam orationes solitas
expleuit. Qui cu^m exiret de ecclesia:
uidit matrona pulcherrima omni^{um}
decorem humanu^m transcendentem
equu^m suu^m p^{er} frenu^m tenentem. Miran
que nam^{que} esset: illa respondit. Pla
cet me tibi species mea. Dicente mi
lite. nu^{nc}q^{uam} pulchriorem te uidi:

illa subiūit. Sufficeret tibi si me
posses habere uxorē. nec ne? Cui cū
responderet. cuilibet regi bene sufficeret
species tua. et brūis iudicaretur con
sortio tuo: subiret illa. Ego ero uxor
tua. Accede ad me: et da michi osculū.
Et coegit eū. Dixitq. Modo iudicate
sint nuptie: et in tali die corā filio
meo perficientur. Et quo uerbo cog
nouit eam esse matrem dñi: cuius
castitas humane congraudet integ
ritati. Apprehendens q. strepam equi
eius ut ascenderet precepit: cuius
auctoritate miles pressus obediuit.
Ab hora illa tam plene a temptacōe
illa liberatus est: ut etiam uxor dñi
sui miraretur. Hec cū heremite re
crasset per ordinem: ille genitricis
dei marie pietatem simul et hūilita
tem ammiratus respondit. Ego inter
esse uolo dici impiariū tuarū. Interi
de rebus tuis disponas. Quod cum
fecisset: et heremita uenisset ad diē
prefectū. dixit iuueni. Sentis aliqd
doloreis? Respondente illo. nō: cū scdo
post horam id ipm ab eo sciscitaret:
respondit. Modo sentio. Qui paulu
lū agonizans. spm exalauit: et ce
lestem thalamū intrauit. *de scāmo
mali quā per alapam liberauit cum
amore clerici esset accensa. xxxiii.*

Quodam sanctimonialis uirgo
a quodam clerico uerbis luxu
riosis stimulata. intantū flante
beemoch. cuius anhelitus etiam
prunas ardere facit succensa est:
ut corde et ore petitioni eius conse
cueret: promittens q. dicto cōpletorio
ueneret ad locū conditū. Erat enī

custos ecclesie. Dicto cōpletorio cū
conuentus ascendisset dormitoriū.
et illa exire uellet de oratorio: in ipō
ostio xpm manibz in cruce expāsis
stare conspexit. Cui cum egressus
non pateret: ad ostiū quod erat in
opposito cucurrit. Ita succensa fuit
in amore clerici: ut pene rationis
expers. quid circa se diuinitus agere
tur minus aduerteret. Quid plu
ra? Omnes ianuās adyt: et cruci
fixū in omnibus inuenit. Tūc pri
mū ad se reuersa: et territa dicit.
forte uoluntas dei non est: ut usqñ
uadas. Solita fuerat eadem uirgo
singulis diebus specialem quādā
orationē dicere de passione dñi: qm
dñs in tanto periculo tenuerā
uit. uisione tam utili. Que tremēs
ante ymaginē dei genitricis marie
se prostrauit: de peccato suo ueniā
postulans. A qua cū ymago facē
uerteret. et illa obnixius supplicatu
ra propius accederet: ymago mar
illam eius manu percuissit dicens.
Quo vis me fatua? Vade in dormito
riū tuū. Tam fortis erat alapa:
ut in terram ruens sic iaceret. usq.
ad tempus matutinale. Cū signa
in dormitorio sonarent. et illa in
oratorio non pulsaret: putantes
eam esse in oratione. uel pressam so
pore: intrantes et in multo defectu
illam repertentes: postqñ resolla
ta loqui potuit: omnia que circa
se gesta sunt ad honorem dei sorori
bus suis recitauit. Licet grauis esset
alapā: procius tamen a temptaci
one per illam fuit liberata. Dura

morbis. duram requirit medicinam.
No. Valde accendere debet sexū iurile
in honorem dñe nre scē marie. q̄ in
militie temptationem compescunt
ip̄m deosculando. in femina maril
lam eius feriendo: cum utriusq̄ uo
luntas mala fuerit ac peruersa.

No. Per hoc cū ostendit q̄ sexū
nr̄m non abhorreat: p̄mimo eque
ut femineū diligat. **Magis** etiam
docet ut dñā ancillam peccantem
castiget. q̄m seruū. **Non** Placet
quod dicitis. **No.** Referam tibi ali
ud benignitatis eius iudicium:
adhuc isto gloriosius.

De beatrix custode. Cap. xxviii
In monasterio quodam sc̄monii
aliū cuius nomen ignoro: ante
non multos annos uirgo quedā
degebat uoīe beatrix. Erat enī cor
pore speciosa: mente deuota: et ī
obsequio dei genitricis marie fer
uentissima. Quociens illi specia
les orationes siue uentis secretius
offerre potuit: pro maximis deliciis
reputauit. **Facta** uero custos: hoc
egit tanto deuotius quanto liberius.
Quam clericus quidam uidens et
concupiscens: protari cepit. Illa uer
ba luxurie spernente. istosq̄ tanto
importunius instans: serpens
antiquus tam uehementer pectus
eius succendit: ut flammā amo
ris ferre non posset. **Accedens** uero
ad altare beate uirginis marie
patrone oratoris sic ait. **Domina:**
quanto deuotius potui seruū tibi.
ecce clauēs tuas tibi resigno: temp
tationes carnis diuicius sustinere

non ualeo. **Positisq̄** sup̄ altare
clauibz: clam secuta est clericum.
Quam cū miser ille corrupisset:
post dies paucos abiit. Illa cum
non haberet unde uiueret: et ad
claustrū redire erubesceret: facta
est meretrix. In quo uia cū publi
ce quindecim annos transegiſſet:
die quadam in habitu seculari.
ad portam uenit monasterii. **Et**
cū diuisset portario. nosti beatri
cem quandoq̄ huius oratoris cus
tricem: respondit. **Optime** noui.
Est enī dñā proba et sancta: et si
querela ab infancia usq̄ ad hanc
diem in hoc monasterio cōuersa
ta. Illa uerba hominis notans.
sed non intelligens: dum abre
uelleret. mater misericordie in effi
gie nota ei apparens ait. **Ego** per
quindecim annos absentie tue of
ficiū tuū suppleui: reuertere nūc
in locum tuū et age penitentia:
quia nullus hominū nouit ex
cessum tuū. In forma siquidem
et habitu illius. dei genitricis uirgo
maria uices egerat custodie. **Et**
mor ingressa. q̄m diu uixit gr̄as
egit: per confessionem circa se
gesta manifestans. **Q̄** pusilla
nimes p̄ eam confortentur: sub
sequens ostendit exemplum.

**De milite in uigiliis deficiente quē
sancta maria confortauit. xxv.**

Miles quidam iuuenis ac deli
catus in hēmenrode ante ā
nos paucos est cōuersus: uoca
bulo henricus. factus monachū
cum die quadam a quodā suo

comilitone requireretur. quomodo
et ordo placeret. et quomodo haberet:
respondit. Optime michi placet or
do. et bene habeo: sed per tempus ual
de male habui. Interrogatus de cau
sa. quia hominē dilexit et edificare
uoluit: subiūxit. Quando primo
conuersus sum ita erant michi g
ues sollempnes uigilie. ut quotiens
cumq; oportebat ire ad matuti
nas timore ac tedio illarū tam cor
pore qm corde tabescerem. Nocte qdā
defectum passus: cum stare nō pos
sem. a priore de choro sum eductus
et in sede infirmorū positus: conuer
so ad custodiam michi deputato.
Mor in extasi factus contēplatus
sum dñam clarissimā. quā diuī
ordinis persone precedebant: p uia
que erat inter me et chorū itcedentē.
Habebat enī in capite coronam
diuersorū colorū: et erat more in
danto uelata. Cumq; michi propin
quasset quasi ex necessitate me tan
gens ueste percussit. et ecce subito
confortatus. ita omnis predicta tep
tatio conquieuit: ut ab illa hora
dehinc michi sint ire ad matutinas.
Spero q dñā nrā maria fuerit: q
pusillanimes confortat ne tēptaci
onē succumbant. De hys a me re
quisitus idem henricus. non nega
uit. Et uero torpentes ad deuocōem
erecti. habes exemplū in disticcōe
quarta. caplo tricesimo. de xpiano
monacho nro: quem in oratorio
dormientem tetigit dicens. Non est
hic dormitandū. sed orandū. **Mo.**
Bene recordor huius capli. **Mo.** Et

uero pro suis uicijs de ordine erecti
bte uirginis marie misericordia
reuocentur sequens sermo declara
bit. **de henrico monacho cieto qui
meritis scē marie receptus est. Cap**
Eodem tempore quo **xxxvi.**
daniel monachus in hēmen
rode uir simplex et rectus. ultimā
mādit infirmitatē: laborabat in
eadem domo ydropisi alius quidā
monachus henricus nomine. ordie
sacerdos: non tamen adhuc lecto de
cumbens. sed ambulauit sufficiens.
Qui ad lectū infirmantis appropriās:
hec uerba ab eodem dantele audiuit.
Monachus ille multas habet bte
uigini marie referre grācias. Audi
ens hec henricus. miratus est: et in
quiri fecit ab eo quid in hys uerbis
notare uoluerit. Qui respondit enī
auxilio dñe nrē scē marie fuisse re
ceptum. Fuerat namq; ob excessus
quosdam moresq; reprobos idem
henricus eiectus de domo. Unde mi
mū dolens die noctuq; lacrimis et
orationib; insistebat. inuocare bea
tam uirginē mariam ut ipsa ei re
gressum ad propriam domū dona
ret. Tempore generalis capli per ab
batem suū seniores interpellauit:
qui unanimiter ei contradixerūt.
eo q incorrigibilis existeret. Quod
ubi compertit. iratus bte uirgini
marie omne seruiciū quod ei impē
dere consueuerat subtraxit. Tandē
ductus de hoc penitencia. obsequiū
neglectū resumpsit: et ualefaciēs
portensibus ad hēmenrode rediit:
misericordiam quesuit sed non

nuent. Suasit ei abbas qui solus
ei erat propicius. ut archiepiscopi
treuerensem adiret: et eius ope et in
teruentu ingressu obtineret. **Utriusque**
factum est. Omnia tamen hec circa
illum gesta fuisse. per clementiam
dei genitricis marie predicto danieli
reuelata sunt. Vis nunc nosse quoniam
sincero affectu diligentes se diligant:
quantum dilectos honoret: et quam
mirificis reuelationibus eisdem glo
rificent. **Mo.** Taha audire abbas
michi est. **Mo.** Que diciturus sum:
multorum dicta fida relatione. **De**
miris uisionibus monachi de
Nonbardia karitio. xxvii
Quadam domo ordinis nostri que ka
ritus dicitur: ante paucos annos
monachus quidam existit nomine
bertramus. Iste tam feruenti motu
caritatis dominam nostram sanctam dei geni
tricem mariam amabat: ut non
sine magno cordis cruciatu audire
posset. si forte dubitatu quid diceret
uel legeret de corporali illius as
sumptione. Cum iam fecisset in
ordine quindam annos: iuuenis
adhuc etate. in uigilia assumptionis
eiusdem gloriose uirginis marie. ro
gauit abbatem ut sibi liceret ire
ad uicinam grangiam dicens se non
posse audire neque sermones ihero
nimi in choro. neque sermonem in
caplo: timens quod predictum est.
Erat enim grangiaris. Abbas scita
tem illius turbare timens: amittit
eius petitionem. Cumque uenisset iux
ta grangiam. angelus domini mirabi
li quodam modo illum rapuit: et

ad spacium unius diei iuxta parua
quadam ecclesiam. uicinam sancti
castro fratris sui carnalis uiri no
bilis deponens. disparuit. Equus
uero cui insederat et seruis iuxta
grangiam dimissi sunt. Erat au
tem fluctuus qui sine navi transua
dari non potuit. inter castrum et
capellam. Qui cum sederet amissus
ubi nam esset. uel qualiter ad illum
locum deuenisset: uicinis quidam
splendidus de ecclesia exiit. et qua
domina nostra sancta maria quoniam oculus
ingredi ecclesiam mandaret. uoce
clara nuntiavit. Ingressus ecclesiam
uidit sanctam dei genitricem uirginem
mariam in corpore glorificato in
sede miri decore residentem. Sede
bant circa illam diuersi ordines
sanctorum: patriarche uidelicet. pro
phete. apostoli. martires. confessores.
uirgines. uidue. coniugati. Erat
autem hora nona. Quem uirgo
beatissima maria salutans fami
liarum. ait. Bertrame: meliores
sermonibus iheronimi. hic audis
sermones. Dicta nona a circumscri
ptibus. per interualla dicte sunt et
horre relique: uespere uidelicet com
pletorium. matutine. laudes. prima
tertia. sexta. Erantque psalmorum sunt
reliquorum cantuum melodia tam
suauissima. et uocum tanta concor
dia: ut sermo nullus exprimere
posset. Deinde multum iocundissimum
ei exhibens: uoce hilari ac dulci sic
ait. Bene scio bertrame quare nunc
egressus sis de claustro tuo. Nonne
pro certo me in utraque substantia

id est corpore et anima glorificata: et die quadragesimo a mortuis suscitatum. **No.** Hys uerbis concordat uisio dñe elizabeth de sconauia. in qua legitur sub eisdem uerbis dñam matrem scām mariam ei resurrectio nem suam reuelasse. **No.** Tanto amplius fides adhibenda est huic uisioni. **No.** ut brā uirgo maria uerba predicta protulit. cōuētus ille celestis disparuit: et monach⁹ in loco se sue sessionis inuenit. **No.** Au tū diuino germamus eius de quo su pra dictū est adueniens. cum solū illum ibidem reperisset: et quid ibi solus sederet uel unde ueniret in terrogasset: omnia que circa se gesta sunt. ne laici scandalizaret p ordine recitauit. Tunc ille. **Exspectate hic frater: donec equū uobis adducam.** **No.** Mira res. **No.** festinante illo ad castrū: angelus dñi monachū in monteto in locum de quo tulerat illū reposu it. Reuersus miles cū non inuenisset quem dimiserat: apostatam siue cretū illum estimans ad monaste riū cursauit. ad quod dicto com pletorio ueniens. abbatem uocauit: et ubi nam frater tuus esset requi sit. Cui cum abbas signaret. uti creptaret usq; mane: et ille turba tus responderet: scio quia crecistis cum. minaretur q; monasterio: rupi to silencio respondit abbas. **Per licentiam meam ad proximam grangia equitauit: non dubito quā ibi sit.** **No.** **Perant simul: et in ca pella conuersi forā orantē inueniunt.** **No.** **Et cognouerūt ex testimonio illorū**

quia eadem hora qua miles eū iuxta castrū reliquerat: eandem grangia intrauerit. **No.** In hys que dicta sunt patet hunc iudico uirū duo bus antiquis prophētis ezechiel scilicet et abbatue: ex quibus unus mirabiliter uidit que agebantur in iherusalem: alter uero de iudea subito translatus est in babilonē. **No.** Aliquid amplius in isto consi dero. Magis miraculosū uidetur cor pus glorificatū siue celestes ordies oculis corporis posse uidere qm in spiritu: qualem uisionem se ezechi el uidisse testatur. **No.** **Consensio** **No.** **Ma** iorem iudico uisionē que sequitur. **No.** **O** die quadam angelus dñi ex pte abbatis signū ei fecit ut ad portam ueniret: secutus est ille preteritum: et cū ad portam non inuenisset abbatem eodem signo ā gelus eum traxit in campū. Qui cum intraretur quoniam esset iu rus. et ille signis ex parte abbatis sequenti nimis esset impariūnis: uenerūt ad quosdam montes sub limes. Quibus transmissis locū ingressi sunt amenissimū: arboribus diuersi generis floribz nimis deliciasū. **No.** **Frater** enī paradisus terre stris. **No.** **In** ter cetera que ibidem uidit: duos senes splendidos enoch uideti cet et helyam conspexit et agnouit. **No.** **Tenebant** q; in manibus librum maximū litteris aureis conscriptū: uno tantū folio uacuo. **No.** **Et dixit** ei angelus dñi. **No.** **Iste** est liber pre destinacionis: continens omnia nomina electorū qui ab inicio mūdi

usque ad diem hanc nati sunt. Cum autem
folium quod uacuū terminis perfectum
fuerit: mundus consummabitur. Et
ostendit ei nomen suū. Quod cum
letus legisset: adiecit. Numquid dele-
bitur nomen tuū de libro hoc. Iste
est liber de quo dauid dicit in psalmo.
Et in libro tuo omnes scribentur.
Et dñs in euangelio. Gaudete et
exultate quia nomina ur̃a scripta
sunt in celo. **Non.** Si in illo libro
soli electi scribuntur. quid est quod
propheta de reprobis dicit. Deleā-
tur de libro uiuentium. **Mo.** Psal-
mista hic loquitur secundum spiritum il-
lorum. qui de sua presumentes ius-
ticia: putant se ibi esse scriptos. Et
autem nullus reproborum in eo
scribatur: mox ostendit quod subiū-
git. Et cum iustis non scribatur.
Mo. Placet quod dicis: sed rogo
ut si aliquid adhuc nosti de hoc be-
ato uiro dicere michi non differas.
Mo. Tempore quodam cum esset
in oratione: uisam dei genitricem
maria et opposito sui super celsi-
tem uiuentem stare conuerit. Et
ecce fons aurei coloris e regione cum
impetu eripens: riuulum suum
ad pedes eius dirigebat. Cuius la-
pilli lapides erant preciosi: smarag-
di uidelicet carbunculi. topazii.
saphiri. iacinti. Cumque de uisione
intraretur: ait illi dñs nra sancta
maria. Nosti heretrane quid ista
significent. Dicente illo nō dñs:
respondit. Fons iste aurei coloris
ordo cisterciensis est: qui sicut au-
rum reliqua metallis: ita ceteros

ordines tam dignitate quam sanctitate
precellit in ecclesia. Illis iam ex
magna parte fluentibus a me: iste
speciali quadam prerogativa di-
lectionis non cessat fluere ad me.
Lapilli preciosi quos uides in riuu-
lo. speciales animi mei sunt in ordine:
et in obsequio meo plus ceteris fer-
uenciores. Sicque disparuit uisio in
oculis eius. Omnia hec recitata
sunt abbatibus tempore capituli
generalis. Multa alia uir iste beatus
uidit et egit digna relatu: quoniam michi
non sunt recitata. **Non.** Miror si ali-
quas uir tam sanctus habuerit in or-
dine temptationes. **Mo.** In prin-
cipio conuersionis sue ut audiui
de cibus regularibus plurimum tem-
tabatur: sicut uir nobilis et delica-
tus. Hoc cum dixisset abbati: intel-
ligens ille ex inuidia consuetudine
eius. spiritum sanctum esse in eo. res-
pondit. Roga deum quod uis: et
non negabit tibi. Orante ille: et
exauditus est. In illo tempore in
tantum delectabatur in cibus regu-
laribus: ut de licentia maioris ab-
stinencie abbati foret importunus.
Non. Beati sunt claustrales: qui
ad tantam familiaritatem dei
gemitibus marie admittuntur.
Mo. Non solum claustrales pri-
mo et personas seculares se diligen-
tes. mater pulchre dilectionis di-
ligit et honorat. ex quibus occurrunt
beate memorie walterus de bir-
beth cuius supra in diuersis locis
memini: quem non solum inferi-
oris ordinis homines. sed et reges

et principes. nobilesque uenerabatur.
audientes beneficia a matre dñi
sancta maria illi concessa. **Nov.**
Cui? fuit professionis uir iste ex
superioribus noui: sed quis fuerit
uel qualem duxerit uitam ante
conuersionē. siue conuersus in or
dine scire desidero. **Mo.** Quidquid
de illius actibus memoria dignū
noui: fida tibi pandam relatione.
Vita dñi walteri de birbeth. Cap.
gigitur walterus de birbeth **xxviii.**
nulla orundus existit: uir diues
et potens et nobilis ualde: cōsagui
neus henrici duos louante. Qui cū
esset milicie seculari adhuc etate
florens deditus. et in ea strēnuus
satis atq; nominatus: dñam mām
sanctam dei genetricem semperq;
uirginem mariam. ab ip̄a puericia
cepit inuocare et ex intimo cordis
affectu diligere: atq; ieiunijs. elemo
sinis. et missarū celebrationibus
honorare. **Licet** enī corpore deditus
esset ut dictū est tornamētis: corde
tamen totus erat in obsequio b̄e
uirginis marie. Tempore quodā
annū properabat ad quoddam tor
namētū milites habens in comita
tu. uenissetq; ad ecclesiam quādā:
illos ut missam audire uellent hor
tabatur. Quod cum recūsarent.
moram tantam sibi periculosam
esse pretendentes: illis recedentibus
ip̄e mansit: missam de scā maria
sibi cantari fecit. et obtulit: sicq; so
nos insecutus est. Cui cum aliqui
de tornamēto occurrerēt. et hoc ex
responsione illorū cognouisset: sub

uēit. **Est** ne adhuc inceptū: dicen
tibus illis. etiam: respondit. **Quis**
foras ibi facit? **Dñs** walterus de
birbeth inquit. ip̄e in ore om̄i est:
omnibus prefertur: et ab om̄ib;
laudatur. Alijs uero occurrentib;
et similia dicentibus: stupens am
mirabatur. quid nam hoc p̄ ten
deret. Actum est ineffabili pietate
b̄e uirginis marie. ut militem de
uotum in obsequio suo tardante:
interim in tornamēto honoraret:
eiusq; absentiam mirabili quadā
uirtute suppleret. **Veniens** tamen
ad locum armauit se et intrauit:
sed nichil magis illic egit. **Iudo** ue
ro expleto. quidam ex milibus
hospiciū eius intrauerūt: et ut se
cum mihius agere dignaretur de
precabantur. Quibus cū diceret.
que est causa petitionis ur̄e: respo
derūt. **Hodie** cepistis nos. et roga
mus ut bene nos tractetis. **Waltero**
negante ac dicente. ego uos non ce
pi: responderūt. **In** rei ueritate. nos
hodie dextas uobis dedimus: nos
signa uicā militaria ibi uidimus:
nos uocem ur̄am ibi audiui mus.
Et cognouit statim hoc actū fuisse
gratia beate marie uirginis: quā
honorauerat in missa. **No.** Cum
sit mortale peccatū ne exerceat
tornamenta: quomō b̄e uirgini
marie placere potuerūt oratio et
oblacio walteri. **Mo.** Duo ibi con
mittuntur p̄cā mortalia: supbia
scilicet et inobedientia. **Superbia.**
quia firmiter laudis humane:
inobedientia. quia fit contra pro

hibicionem ecclesie. Unde in tormenta
mentis occisi: extra cimiteria fide-
lium sepeliuntur. Cum autem obsequium
predicte misse. waltero potuisset
esse meritorium uite eterne. si factum
fuisset in caritate: nunc transiit
in mercedem temporalem. Opera
enim bona id est de genere bonorum.
temporaliter remunerantur. hoc
etiam p[er] illa ut quidam et scriptu-
ris probant. Abilem se reddit ad
graciam suscipiendam. Hoc ue-
rum esse sequens probat exemplum.
Cum alio quodam tempore
multas illas erectabiles quereret.
et inter multos stans missam au-
diret: sacerdos ut in canone cali-
cem leuanti crucem auream sub
eius pede conspexit. Cui amica
fuit cartula. hec continens uerba
Crucem hanc defer ex parte mea
marie saluet matris xpi. amica
meo waltero militi de birbeck. Cum
cum sacerdos legisset: post com-
pletionem misse. pulpitum ascendit
et clamauit. Est ne aliquis hic mi-
les qui uocetur walterus de birbeck?
Respondentibus quibusdam. ecce
iste est: sacerdos eum secum duxit.
crucem portaret: et ubi illam tene-
rent. uel quis miserit. intimauit.
Quam letus suscipiens. in h[abitu]
eode conuersus. eam abbati resign-
auit. Postea comitissa hollan-
die missis honestis uiris eandem
crucem sibi dari petiuit: et tali
modo obtinuit. Cumq[ue] conuentus
miseris responderet. non possumus
eam dare. nisi sit uoluntas fr[atr]is

walteri. sperantes q[uod] non annuere-
requisitus de hoc respondit. Ego
nichil proprietatis habeo: penes
abbatem est. Sicq[ue] dolentes illam
miserunt. Cuius aurum tam ful-
goris est: ut omne aurum in eius
comparacione palleat. Quam
comitissa inter reliquias suas re-
posuit: ea uci non audens. Consi-
derans walterus adhuc in seculo
positus. tanta circa se beate dei
genitricis marie beneficia: int[er]
in illius amore succensus est: ut
in quadam paupere ecclesia. in
eius honore dedicata consilio sacer-
dote. fuit collo suo iniecto. seruum
glebe se illi super altare offerret.
soluens singulis annis censum
de capite suo: qualem serui origi-
narij soluere consueuerunt. Et
quia propter honorem regine
celestis scilicet s[an]cte marie se tam
ualde humiliavit: ipsa suum dilec-
tum etiam glorificauit. **S**olitus erat in uigilijs om[ni]
sollemnitat[um] beate uirginis
marie ieiunare in pane et aqua:
et sepe etiam in sextis ferijs ob re-
uerentiam sabbati. Die quadam
seruus ieiunans uas paruulum
fictile cum aqua obtulit: quam in
eius manibus diuina uirtus in
uinum optimum conuertit. Qui cum
gustasset aquam uinum fieri. seruum
secrete uocauit et arguit: dicens
sibi uinum pro aqua ministratum.
Quod cum ille negasset: asserens
se hausisse aquam de situla. uas
recepit et effudit: sicq[ue] aqua pu-

issima impleta, ut securus esset p̄
gustant et obtulit. De quo dñi gul
tasset sicut prius uinū inuenit: et
mor seruo iratus sic ait. **U**t quid
michi illudis en secundo: uinū pro
aqua michi afferendo. Ad quod uer
bum stupens seruus: cū iuramen
tis maximus negauit. Tūc p̄mū
intelligens ex multa misericordia
dei genitricis marie hoc miraculū
circa se gestum: eūdem seruū adiu
rauit. ne illud umquā alicui hōm
quo adiuuaret manifestaret. Ex
quo colligitur. q̄ non cupidus erat
manus glorie. Seruus uero tanti
particeps miraculi. frater est arnol
dus qui cum conuenit ad ordinem:
uir sanctus. et multū ordinatus.
cum monte Strombergh sepultus.
Anteqm̄ moreretur. idem miraculū
ad dei gloriam publicauit: tūc
de thesauro occultato post mortē
reddere rationem. **A**udiens sepe
dictus walterus ordinē cisterciē
scm̄ bte uirginis marie dedicatum:
omnia que sunt huius mūdi. diui
nas uidelicet honores et amicos ob
illius amorem reliquit: et in hem
muro de cuius fama tunc temporis
fuit et hodie clarissima fuit. habi
tium regularem suscepit. In quo
cenobio qm̄ humiliter sit conuer
satus: qm̄ feruens fuerit et obedi
ens. et in obsequio bte marie deuo
tus: testes sunt omnes monachi
eiusdem monasterij. **P**salteriū ue
ro. ymnos. cantica. et alias de dñā
nra scā maria orationes pluriās
in probatione didicerat: q̄ omnia

studiosissime frequentauit. **N**usse
cotidiane dñe nre scē marie semp
interesse uoluit: quidquid pene lo
quebatur edificatoriū fuit. **I**tem
Quia non uerbis et aspectu. imo
etiam odore fame eius multi edifi
cabantur: magister hospitū creat⁹
est. **T**empore quodam ductus est ad
monasteriū spe curationis obsess⁹
quidam: et in hospitio receptus. Erat
enī rusticus. diues satis ac notus.
Qui cū nullo remedio posset sanari:
non reliquis scēum. non orationib⁹
monachorū: sepe dictus walterus
auctoritate officij frequenter eū
uiscitans: orationes et rīginos q̄s
habebat de dñā nra scā maria con
scriptos: super caput hōis legens:
sacras picturas ostendit. per que
om̄ia demouē ut exiret adiurauit.
Die quadam cum psalteriū super
obsessi caput posuisset: obsidens
et furens. miti hominē a quo exi
re cogebatur: turbauit et aliusit:
ut cadens in terram mortuus di
ceretur. **P**ost horam ad se reuers⁹
surrexit: a dyabolo se liberatum
clamitans. **C**onuersus uero qui
curationi huic interfuit: et rusti
cum furem seruauit: ista mi
chi recitauit. **V**adens ille sanus i
domū suam: post aliquātulum
temporis rediit. gratias agens bte
uirginis marie. eiusq̄ seruo suo
curatori: hoc uerbum audiente
conuentu adiciens. **S**i nichil esset
amplius reliquiarū in monaste
rio isto. preter hūc scm̄ uirū cui⁹
meritis curatus sum: totū loco suf

ficere deberet. **N**o Magna sunt que
dies. **N**o Non solū demones sed
et bruta animalia illius scātati
obediebant. **E**rat monasterio
poledrus pulcherrimus: et tam
ualoris ut tam episcopus treuerē
sis qm̄ dux lotharingie quadragi
ta ut puto marcas argēti offer
rent pro illo. **S**pes cū optimi dex
trarij. in eodem erat poledro. **T**i
mens conuētus alterū offendere
si vni uenderetur: per dominū
walterū duobus adhibitis cōuer
sis. eundem equū comiti hollādie
gratus transmisit. **V**enientibus
eis in quēdam saltum. poledrus
equariciū id est gregē equarū
de longe pascere conspexit. **Q**ui
statim hūniens atq; lasciuens
ex iuuentū mambus se extulit:
et cursu uelocissimo ad equarici
am properauit. **Q**uem cū con
uersi insequerentur. fugiente e
quaricia: magis poledrus ab eis
elongabatur. **Q**uibus frustrato
labore reuersis: ait walterus. **P**ro
cedamus: equus iste perditus est
nisi scī maria illum nobis redonet.
Vix ad duo miliaria processerūt.
et ecce poledrus uelociter reuerēs
qui nondū satis dominus fuit. ue
lud outa mansueta ductorū suorū
manib; colla subiecit. **Q**uia
notus erat nobilib; terre. et ab eis
tum propter sanguinis nobilita
tem. tum propter uite sanctitacē
uenerabatur: sepe pro monaste
rii necessitatibus contra uolūta
tem suam emitebatur. **T**empe

quodam descendens cū naue do
mus que uinū portabat: cū zelā
diam uenissent. orta tempestas
maxima omnes terruit: et naue
inclinauit. **A**ccessit periculum
periculo. **P**redones ad eos remigā
tes: nauim depredari conati sunt.
Et ecce iusto dei iudicio duo uasa
iuuentorū erecta nauiculam sub
uerterūt: ipsoq; predones in pro
fundum dimer serūt. **A**cta sunt
hec in iuglia scī nycolai. **S**ingli
uite sue timentes. deo supplicabāt.
Ipse uero uir beatus de gurgustio
nauis egrediens. seruo suo scōlū
ducto confessionē fecit: et intra
uit. **D**emū ymagine scē dei geni
trici marie eburnea quam scē
penes se habebat coram se posita
ante illam se prostrauit et orauit:
atq; in illa oratione leniter obdor
miuit. **S**tatimq; uisum est ei. q
dñm arnoldū in claustro urū
scm̄ et probate uite tempe psal
modie citharizare audiret: sicq;
ex ipā dulcedine uocis expergefā
tus est. **E**rat cū tempus matuti
nariū. **I**ntelligens protinus q uir
iustus eadem hora pro ipsis orauit
letus exiit: omnesq; consolans
hys uerbis ait. **N**olite timere: nul
lum nobis periculū nocere potest.
dñm arnoldū de scō seuerino mo
nachū urū audiui citharizantē.
Mox uirtute diuina et meritis bē
uirtutis marie quā inuocauerat
etiā dñm arnoldi: tempestas se
data est. **H**ec cum relata fuissent
dño hermano priori. nūc abbati

loci scē marie. statim dñm arnoldū
horum proclis inscū uocauit: et qd
in nocte sancti nicolai infra murti
nas cogitauerit. uel quid ibi egerit
interrogauit. Cui ille respondit. Cre
dite michi ego citharizauit ibi. Quia
h modo inquit. Et ille. Quando nō
possum habere deuotionē. sub cucul
la digitos ad similitudinē cithari
zantis moueo. et cordas corde tango:
sicq; mentis torporem ad deuotionē
erecto. Et miratus est prior nimis.
audiens hec. Quia uir literatus ē.
puro exemplo hehsei hoc cum facere:
in quo ad uocem psalterij excitatus
est spiritus prophete. **U**t enim
taceam de fratribus: tante fuit cō
passionis cura pauperes. ut in uia
directus petentes preueniret. ex mū
nis sibi ad expensas datis illis por
rigens. Cum die quadam scolaris
nudipes illi occurreret. et frigus eēt.
stare eum fecit et descendit. calceos
q; extractos illi tribuit: et nouis q̄s
in sacro habebat remditis. equū
ascendit et abiit. Hec me presente
facta sunt. Discordantes concorda
bat: inobedientes exorabat. iracū
dos et ipacientes ad cor sepius reuo
cauit: temptatos exemplis pluri
mis que semper ad manū habebat
allatant. Hinc est q̄ tempe quo
dam cū de uerbo quodam conferre
cū illo: in pte me traxit et ait. Et
ego magnas carnis mee pacior tēp
tationes. Ut alius posset mederi: p
prias infirmitates illis nō erubuit
confiteri. **R**equisitis die qua
dam a predicto priore sicut ip̄e michi

retulit. quid in mensa cogitaret: eo
q̄ lectionē non intelligeret: respon
dit. Ego habeo ibi lectionē meam.
Quā manducare incipio. qualiter
pro me dei filius sit ab angelo nūci
atus. et in utero uirginis in uero de
spū scō conceptus. inēte retracto:
sicq; primū foliū uerto. Deinde co
gito quomō angelis cōuētibus
sit natus. et pānis uilibz inuolutus
et in p̄sepio reclinatus: et ecce plēn
est scdm foliū. In hūc modū trans
curo circūcisionē. aduētū triū ma
gorū. oblacionē eius in templo. bap
tismū. et ieiuniū. passionē. et resur
rectionē. ascensionē. et sp̄e scī aduētū:
extremūq; iudiciū. Talis est l̄cio mea
cotidiana: cuius finis. finis est p̄a
dij. **Q**uā in tali libro comedens legerit:
testabantur lacrimę quas in mēsa
fudit. Plus enī delectabatur in scīs
medusacōibz. qm̄ in gemiflexionibz.
per quas spiritus contēplātis impe
ditur. Non multas ut dicit i orōne
uenias petiuit: sed stans uel super
genua iacens erecto uultu celos con
spicere consueuit. **A**nteqm̄ deus
eū uocaret de hoc mūdo. quidā mona
cho mirifica quedā uisio reuelata
est de illo. Existente eo uulre que do
mus est ordinis cisterciensis cū ab
bate suo dñō custachio cū dies esset
dñica totū conuētū idem abbas post
cenā cōuocari fecit. Quod cū factū
fuiſſet et ip̄e diceret. sūt ne fr̄es ueri
modo hic omnes: responsū est ei. O s
dñe. exceptis duobz iuuenibz. qui de
francia hospites missi sūt: qui studi
osi sūt ualde circa silentiū. maxime

diebus quibz cōmunicant. **S**ecundo uero ex parte eius uocati sūt: cū uenisset et eis abbas morā improperaret: humiliter se excusantes confederūt. **S**equenti die cōuentus a labore rediēs et ante portam frō primo signo uone. scdm expectans: senior ex eis cū stans sup fossorū suū se redimaret. et nonān de dñā nrā diceret: sic stando leniter obdormiuit. **E**t ecce ipam dei genitricē mariā diuersorū ordinū per fontis stupatā: in muraclanate inter se et portā transire cōspexit. **A**qua cū minime quasi ignotus respiceretur neq; uocaretur: tristis ait intra se. **N**eu michi misero? q; re me nō uocat? **Q**ue cū paululū processisset: miserta illius monachū familiaris sibi adherentē remisit dicens. **V**oca monachū illū. **Q**uem cū reuersus uocaret et diceret. ueni domina nrā scā maria uocat te: p̄ gaudio exprofectus est. **I**ntrans et dñm walterū considerās. dicebat intra se. **S**imilim' est monachus iste monacho per quem hodie dñā nrā scā maria in sompnis me uocauit: nisi q; cuculla illius grisea: hui' autē alba ē. **E**t recitauit uisione socio suo. **S**equenti die cū dñs abbas et walterus essēt cecessuri. et ab eis predicti iuuenes ad portā uocati: walterusq; in sua grisea cuculla staret: alba que sibi accommodata fuerat deposita: ait monachus socio suo. **R**euera. iste ē monachus qui uocauit me: uestem cognosco. de persona non dubito. **P**ost dies paucos idem walterus cepit infirmari: qui fide et caritate

plenus. confessus atq; contritus bñ dei genitricē se uocante: de tenebris transiuit ad lucem: de fide ad spem: de labore ad requiem: de merito ad p̄miū: de mūdo ad patriā. **A**d quā nos pducit ip̄e dei filius dñs noster ih̄c xp̄s. ex maria uirgine natus: q; est uia in exemplo: ueritas in p̄missio: uita in p̄mio. amen. **M**onachus uero uilariensis et ip̄e uocatus sicut ei fuerat preostensū: paucos dieb; interpositis migravit ad dñm. **I**n michi relata sunt a p̄dicto abbate eustachio. **E**t autem ostenderet dñs quanti apud t̄pm esset meriti matris sue marie dilectus: signis post mortē illū glorificauit. **E**odē tempe winemacrus de aldenorpe. miles diues et honestus: lecto totus paraliticus decubuit. **I**udicēs hoīem dei unice sibi dilectū ad dñm migf se: mor mūciū ad claustrū misit: p̄ quē sibi defuncti coturnos trāsmisit simplicauit. **M**issi sūt ei noui. et mor remissi: eo q; intellexerat eos dñm walteri nō fuisse. **M**or p̄ eūdem mūciū boti uici dei satis ueteres mittitur: quos infirmus cū fide et deuotione suscipiens statim ut manus p̄moruas ip̄osuit. beneficiū et eis sensit. **S**imile actum ē in pedibus. **A**b illa cū hora cepit manus leuare. et pedes erigere: et totius corporis uires sensim tamē recipere. **E**adem uero calciarnēta ob amorē bñ uiri et concessū sibi p̄ illū beneficiū. it̄m uenerabatū: ut in castro suo capellam edificaret: atq; eosdem coturnos eius altari ligneo abbate

nostro presente includeret. **A**lius
quidā miles piculosū habens apof-
tema in pectore. audiens per p̄dicto
calceos tantā in uenerando uirtu-
tem factam: unū sibi transmitti
petiuit: per quem mox ut uideris
locum tetigit. plene conualuit. **No**
Satis michi iam fateor: probatū:
q̄ b̄ta maria diligentes se diligat
et honoret. **Mo** Non solum suos
dilectores ac dilectos. ad uitā dili-
git eternā: imo frequēter illos etiā
ad honores prouehit tēporales.

*de abbē nrō cui uirgā pastorale scā
maria porrexit anq̄ i abb̄ p̄mouet*

Cap. xxxix.

Post mortem abbis
p̄dicti genardi hui⁹ p̄decessoris
qui hodie abbatizat. fuit apud
nos sacerdos quidam etatis decrepi-
te sifridus nomine: spiritū aliqñ
ut nobis uidebatur habens p̄phetie.
Hic multis diebus ante celebratio-
nem electionis quibusdā secreti-
us p̄dicerat. q̄ dñs henricus tunc
prior abbas esset futurus: et i ecclā
reuerens in abbatem consecrādus
requiritus unde hoc sciret: respondit
Dñam nrām sanctam mariam
uidi ante p̄sbyteriū eiusdē ecclēsie
uidelicet b̄i petr̄: uirgam ei porri-
gere pastorem. **Modū** tamen ui-
sionis nemini dicere uoluit. Quid
plura? **Tam** concorditer in abba-
tem electus est: ut uisitatoz mira-
retur. dicens tam unanīmē electi-
onem non posse esse nisi a deo. **Et**
quia tunc tempus ordines colonie
fieri non poterant. propter capti-
uitatem episcopi brunonis: licen-

tiatū est ei a prioribus ordinacōem
suam recipere ab archiepiscopo tre-
uerensi iohanne. **Di**uulgatū nobis
fuerat: q̄ ordines sollempnes cele-
braturus esset apud confluentā
sicut et fecit. **A**ssumptis secū electus
noster quibusdā monachis qui
erant ordinādi: profectus est illuc.
Et dixi ego in corde meo. **B**onus iste
homo aliquo spiritu erroris in p̄re-
deceptus est. **Et** quia ea que diuini-
tus ordinata sūt. mutari nō possūt:
cum dñs archiep̄ clericos ordinat
set et ualde fatigatus esset. ait abba-
ti. **Dñe** abbas. multū sum lassus:
in die palmarū uenatis ad me tre-
uerim. et libenter uos ibi cōstitabo.
Quod et fecit. **E**t miratus sū ualde:
nichil deinceps dubitans de ueritate
uisionis. **Nou** Quid si male se ha-
buerint in prelaturis: sic a b̄ta uir-
gine maria promoti? **Mo** Sicut
ab ea misericorditer exaltantur. ita
dictante eius iusticia non mūqñ
humiliantur: et hoc forte ad bonū
suū. **Nou** De hoc michi dicas exem-
plum. **Non** Exemplū non longe
queram. *de theodico ep̄o q̄ p̄ b̄tām
mariā i ep̄m p̄motus ē eiusq̄ mutu-*

deposuit. Cap. xl.

Moetuo predicto brimone. et post occa-
sionē philippi ortone in regno iam
confirmato: de successore in ecclēsia
coloniensi satis tractabatur. **H**er-
mannus decanus būnensis qui iur
est ut nosti ualde litteratus: cū deū
et usq̄ genitricem uirginē mariā.
sicut ipse michi retulit. toto cordis
affectu deprecaretur: nocte in uisu

bñ uirgo maria ei apparens et librū
 aureis litteris scriptū porrigens ait.
Defere librū istū episcopo: nichil aliud
 in libro continetur. nisi angelice
 salutationes. id est aue maria grā
 plena dñs tecum. **P**er librū cū intel
 lerit episcopatū. **Q**uem cū ferre uellet
 iohān episcopo cameracēsi. eo q̄ tam
 rex qm̄ ipse illi fauerent: probitate
 illius cognoscentes. reuocauit eum
 bñ uirgo maria dicens. **N**on iohā
 nē sed theoderico sanctorū apostolorū
 preposito. deferas illum. **Q**uā si in epi
 scopatu non se bene habuerit: sicut
 p̄ me illud adeptus est. ita p̄ me illo
 priuabitur. **S**emper in eius obsequio
 idem theodericus deuotus fuerat: et
 sicut tibi notū est. nūllis eius cortidit
 ane cortidie uult interesse: mūmū
 offerens singulis dieb. **T**empe elec
 tionis cū rex pro ep̄o cameracēsi
 intercederet: ei q̄ ab electorib. respō
 deretur. q̄ ideo in terra ignoraret:
 cessauit. **H**oc ipm̄ p̄dixerat prefatus
 herimānus. **T**unc electores personis
 quatuor nota sua cōmiserūt: a quib.
 theodericus in antistitem electus est.
Qui post dies paucos a malis cōsili
 ariis intantū deprauatus est: ut mo
 ditam haberet differentiā inter per
 sonas laicas et ecclesiasticas. inter
 rusticos et monachos: eque ab his
 ut ab alijs theloma recipiens. inde
 bitis exactionib. utrosq̄ grauans.
His alijsq̄ eius actibus malis dei
 genitrix irritata: egit sicut ex supe
 riori uisione colligitur: ut indigne
 satis a magnumino deponeretur ep̄o:
 annulo eius p̄ electionem substituto.

No. **Q**uā diutius fuerit ordinis nostro
 in episcopatu: satis intelli. **M**o
Idem merito ab illa dicitur: q̄
 est ordinis aduocata. **T**anta illi
 cura est de ordine: ut etiam eos qui
 leuiter detrahunt illi sine correpti
 one non transeat. **V**erbi gratia.
De **scolare colonie** quē s̄ maria cor
 ruptū dū ordinis malediceret. **C**ap
Quatuordecim annorū amicitia
 quis filius: et ecclesie scē marie in
 capitolio canonicus. **I**ste immo nō
 ordinē nr̄m diligebat. **H**oc anno
 cū naues ordinis p̄ zelandiā timore
 predonū transire non auderent: ru
 mor uenit coloniā q̄ omnes esset
 depredati. **E**t dixerūt quidā. **I**uste
 actum est cum eis: monachi auari
 sunt: mercatores sunt. **D**eus illorū
 auariciā sustinere non potest. **I**n
 iusmodi uerbis predictus puer in
 tantū iratus est: ut odio aduersus
 ordinē concepto. religioni detraheret:
 nec equo oculo monachū siue con
 uersum respicere posset. **N**octe qua
 dam in sompniis ante imaginem
 dei genitricis marie sibi stare uide
 batur. **Q**uem cū illa seuerius intu
 eretur. et puer tremaret: faciem ab
 eo auertit. sic dicens. **M**ale puer:
 optimis amicus meis quos habeo i
 toto mūdo maledictis et detrahit.
Quod uerbū ille bene intelligens.
 et ex terrore euigilans: amorē ex
 tinctū gratia bñe marie uirginis
 in eius corde reuocauit. **Q**uā autem
 piissima uirgo maria spernentes
 se qm̄q̄ puniat et humilia: duob.

exemplis tibi ostendam. **A**lia me me-
mini tibi dixisse superius de immaso-
ribus possessionū loca s^ce marie q^s
humiliavit: et non desinit adhuc
humiliare eos. **de pena sibodonis et**
sociorum ei⁹ ob iniuriā b^eatę marie. Cap^o

Anno preterito duo milites **xlii.**
germani ministeriales pala-
tini comitis re^{mi}. ex quib⁹ unus
sibodo alter baldemarus uocabat^r.
multis secū assumptis armata ma-
nu uenerūt in uillam cissele. forū
rerū uenaliū in odiū comitis de
lutzelinburgh. spoliantes: et multa
pecora aliāq^{ue} diuersi generis spolia
secū deducētes. Erat eū in eadem
die triplex sollempnitas: dies uide-
licet dñicus: natiuitas s^ce dei gen-
tricię et uirginis marie: et dedica-
tio ecclesie eiusdem uille. Nocte p^{re}-
cedenti cuidam militi ex comitibus
sibodonis uisio talis ostensa ē. Bea-
tam uirginē mariā xpi pedibus
indit prouolutam: et uoce clara
dicentem. Conquero tibi dñe fili
de sibodone et complicibus eius
qui dedicationem ecclesie turbaue-
rūt. hominesq^{ue} ad illam conflu-
entes spoliauerunt: nullū tue
diei neq^{ue} mee natiuitati honorē
deferentes. Quod eū eadem die
futurū sciebat: iam pro facto re-
putabat. Miles de uisione treme-
factus. cum sibodoni eam recitass^{et}.
et ille paritipendens recitata. ipm
sompniasse diceret: remittentem
ut sequeretur coegit. Dñs uero
uirtutū qui de chaldaea adduxit
nabuchodonosor. p^{er} quē uidetur

supbiam humiliavit: walramū
uindictē p^{er} quem matris sue marie
iniuriā uindicaret aduocauit.
Nam die eodem circa nonā sopina-
te cum armatis militibus: cissele
intrauit. In dimidio eū anno:
illuc non uenerat. Au qui bona
sua p^{er}didit. q^uerimonā de sibodo-
ne facientes: cū walramis quo-
isset uel ubi esset interrogasset.
responderūt. Dñe ad quatuor mi-
liaria in tali loco secure quiescat.
Tunc ille furorem suū dissimulās
ait. Hodie festum est s^ce marie:
bellari nobis non licet. Iussit tamē
detrariis dari pabulū: ut modi-
cum quiescentes. fortiores ad con-
flictū redirentur. Ante solis occa-
sum cum omib⁹ equis suis ascen-
sis insecuti sunt hostes. et nocte
super securos irruens: alios cepit
alios occidit. uix q^{ue} aliquis euasit
preter militem qui predictam ui-
derat uisionem. Hys ita gestis:
dicebat mulier quedā walramo.
Dñe: capita predonū istorū qui
estūt in tali loco. Recesserant eū
modicū a uilla in curiam quadā
illic dormientes. Mor illic omēs
diuertentes. cum sepes et portā
curtis inderent: signūq^{ue} mili-
tate walrami clamarent. et hoc
intimaretur sibodoni. ille ter-
ritus cum fugere uellet. surgere
non potuit: neq^{ue} pedem moue-
re de loco. Cui cū baldemarus
diceret. frater fugiamus respō-
dit ille. Tu fugias frater ego e-
nim surgere non ualeo: quia

super gemina mea quasi massam
plumbi sentio. Ad quod ille. *Sic ego*
fugiam. tecum uolens manere. Sic q̄
ambo capti sum et occisi: soluētes
penam sacrilegi in dei genitricem
mariani commisi. No. Satis ma-
nifesta fuit uindicta hec: cōcordās
uisioni et penę facte in wilhelmū
de helphenshem. sicut dictū est supe-
rius. caplo septimo. Mo. Non soli
matris iniuriā xp̄e uindicat in
operibus malis. sed etiā in uerbis
contumeliosis. de pena lusoris qui
blasphemauerunt scām mariā. cxi.

Legitur in libro miraculorū
clarenallis. de duobus luso-
ribus terribile quid. Cū vni male
succederet. fortune alterius inuidēs.
ut furorū suo satisfaceret: in deū
cepit euomere uerba contumelio-
sa. Quem socius eodem maligno
spiritu afflatus. compescens ait.
Sile: tu etiā nescis maledicere. Sta-
timq; deū nimis blasphemans.
cū in matris eius iniuriā erūperet:
vox desuper audita est. *Meam ini-*
riam quocumq; modo sustinui:
matris autem mee cōtumelias ne
quāq; potero tollerare. Mor q̄
super ipsam tabulam uulnere ui-
sibili inuisibiliter percussus: spiritus
exspirauit. Et quid dicam de uerbi-
contumeliosis. cū etiam stultiloq̄a
sine felle malicie contra imaginē
scē dei genitricis marie prolata. no-
uerim in presenti acriter satis pu-
nita. De pena cuiusdam matrone
de ueldenz que stulte de ymagine
scē marie loquebatur. Cap. cxiii.

In capella castri ueldenze. quodam
uetus imago est bēe marie uirgis
in sinu tenens filiū: non quidem
per opus bene formata sed multa
uirtute dotata. Matrona quedā
eiusdem castri quod sitū est in dio-
cesi treuerensi. die quadam in capel-
la stans. ipsamq; yconam respici-
ens: et sculpture in dignans ait.
Vt quid hic stat uetus hec rēbula?
Beata uero uirgo maria mater
misericordie. feminā stultiloquā
non ut arbitror apud filiū accu-
sans: sed penam pro culpa futurā
alteri cuiusdam matrone predicens
ait. Quia dñā illa nomine eam
designans. uocauit me uetere rē-
bulam: semp misera erit quo ad-
uiuet. Post paucos dies ab omib;
suis bonis mobilib; et immobilib;
a filio proprio eiecta. miserabiliter
satis usq; hodie mendicat: penam
luens stultiloqui. Ecce sic bēa uirgo
maria diligentes se diligit et hono-
rat: et contempnētes se punit. et
humiliat. *No. Si sacras imagi-*
nes contempnētes tantā incurrūt
penam: puto q̄ uenerantes illas
magnam mereantur gratiam.
de alia matrona q̄ filiā a lupo captā
per eandē ymaginē recepit. cxi. mō.

In predicto castro matrona quedā
habitat honesta ac deuota. nomine
iusta. Hec est illa cui bēa uirgo ma-
ria uerba probrosa in suā yconā
prolata conquesta est. Et merito.
Dūms etiā honore eandem imagi-
nem ueneratur: salutationes ora-
tiones. multasq; uarias coram illa

faciens. Tunc quodā cū filiā par-
mulam in uillam proximā nutriē-
dam tradidisset. et infantula iam
trienis in area luderet. lupus lude-
tem quibusdam aspicientibz illam
per gulam raptuit: raptamq; in-
torsum suū mictens. siluas uicinas
petiuit. Quem aliqui cū clamore in-
secuti: sine ereptione puellule ter-
res sunt reuerſi. Et quibus unus
castrum cucurrit: et matri i mensa
sedenti captū filie nūciāns ait. **D**ñā:
lupus comedit filiam urām. Cui il-
la turbata nimis respondit. Certe
lupus non comedit filiam meam.
Non tamen mensa amota surrexit.
et in multa cordis amaritudine ca-
pellam intrans imaginē saluatoris
de sinu matris euulsit: stansq; con-
tra illam cū multis lacrimis in hec
uerba prorupit. **D**ñā. nūq̄m reha-
bebitis puerū ur̄m: nisi michi ito-
lumē restituatis puerū meū. **M**ira
humilitas regine celi. Quasi time-
ret carere filio suo si mulier non re-
haberet filiā. lupo protinus impe-
rauit: et ille puellam dimisit. Inse-
cuti plures de ulla lupi uestigia. cū
puelle reliquias ad tumultandum
quererent: iuxta quoddā frutectū
illam deambulante inuenerunt.
Cui cum dicerent. unde uenis bona
filiā. Respondit illa. **N**ūm actū mo-
do dixit me. Vestigia enī dencū lupi
in gutture eius cute superficetens
macta apparuerūt: in testimoniū
tam miraculi ad hoc reseruata.
Tunc filiam ad matrem ducemes:
inoruit illam sanam uidit. effra-

lentissima cum gratiarū actione ad
imaginē sacram cucurrit: et puer-
simi eius restituens ait. Quia resti-
tisti michi filiam meam: et tibi
restituo filiū tuū. **H**ec michi relata
sunt a sepedito herniāno abbate
loci scē marie: qui puellam uidit.
et a matris ore que dicta sūt audi-
uit. Cum adhuc prior esset in herni-
menade. et firmū haberet propoſi-
tū resignare prioratus officiū: p-
dicta matrona ab abbate eius eu-
stachio quem hospicio receperat.
ut sibi eum transmitteret petiuit
et obtinuit. Quem ante imaginē
deigenitricis marie ducens: ne of-
ficiū suū resignaret amonuit. **D**o-
minquit non placet: si resignaueri-
tis. Cui cum ille diceret. unde hoc
noſtis: respondit illa. Nemo michi
hoc reuelauit nisi dñā ista: digito
imaginē ostendens. Multa siqui-
dem eidem deuote femine p sacra
illam imaginē reuelantur: plu-
rima p illam beneficia cōsequitur.
No sciam hactenus tantas esse
consolaciones in imaginibz scōrū.
No adulas scā in suis et per suas
imagines uirtutes operantur:
maxime in illis locis ubi uenerāt.
Numquid non recordaris uicis
apostate iuxta floressiam. qui p
imaginē bte uirginis marie con-
secutus est indulgentiā: similiter
et sāmoualis que ab eius imagi-
ne alapa suscepta periculosam
euasit temptationem. **N**on
Vtriusq; bene memini. primi ui-
delicet miraculi in distinctione

scdā. caplō duodecimo. et secūdi in
distinctione pñti. caplō tricesimo ter-
tio: et stupor inuadit me. cū ī lignis
audio uocem ad loquēdū: manus
ad feriendū: corporis incuruacōem.
erectionem sessionē: et reliquos mo-
tus uitaes. **M**agis hec amiror qm
loquelam asine contra balāā. Illa
enī animā habebat motabilem: ī
hgnis. lapidibus. siue metallis. nul-
lus spiritus est. **M**o. Diuinus au-
tem sps in omni creatura est. p essen-
ciam et per potentiam: cui nichil
impossibile est. nichil miraculosū.
qui ad honorem scdri suorū hec et
huiusmodi similia cotidie opat.
De imagine uero bēe uirginis ma-
rie referam tibi quādam uisionē
mirificam: que ante hoc triēniū
facta est. **De ymagine sancte ma-
rie in yesse. Caplm. xlvj.**

In introitu fr̄is iuxta ciuitatem
gruigen. cenobiū quoddam sc̄i
montaliū ordinis it̄i de nouo con-
structū est: uocabulo yesse. Que die
rurus sum a priore loci eiusdem au-
diui: et circa idē tempus imagi-
nem ip̄am uidi. et missam coram
illā celebrant. Est enī opere anglico
decenter exsculpta: effigiem represe-
tans bēe uirginis marie filiū in gre-
mio tenentis. Die quadam cū cūsto
candelam que ante illam ardebat
dicta missa extingisset. et duo car-
pentarij oratorū propter opus su-
um intrantes illam reaccensam
repperissent: dixerūt priori. **D**ñe.
nisi moneatis custodem. ut cauta
sic circa extinctionē hui⁹ cande-
le:

oratorū perdetis. Omnia enī lignea
sunt: altare uidelicet candelabrū ⁊
parietes. Vocata est illa et culpata:
negauit et extinxit. Carpentarij
denno ingressi. cū predictam cādelā
eius sum ardere cernerent: et morā
priori prodidissent: iratus diuē sa-
tis inuectus est illam. Qui certus
effectus ex uerbis eius de extinctōe.
iussit ne deinceps extingueret illā:
scire uolens quid hoc portenderet.
Tota illa die et sequenti nocte corā
immagine predicta ardebat candelā:
et in mane uic ad longitudinem
dimidij articuli manus fuerat cū
sumpta. **I**n festiuitate bēi andree
apli. cū unus ex prefatis carpenta-
rys uir simplex ac deuotus. modo
in eodem cenobio conuersus ad mis-
sas staret. et sacerdos euāgelium
inciperet. **I**magō saluatoris ip̄o
intuente de sinu matris in quo se-
debat se erigens coronā de capite ci-
tulit: eamq; suo capiti imponēs.
Dicto uero euāgelio cū uentum
fuisset ad illum locū symboli. et
homo factus est: coronā materno
capiti restituit et resedit. **H**ec cū
simplex ille homo uidisset. et de
nouitate uisionis expansisset: ait
intra se. **M**elius est ut taceas: si di-
cris non credetur tibi. Cumq; ī festo
sancti nicolai eandem uisionem
eodem modo quo prius uidisset:
diuinā t̄mens offensam iurante
si taceret: priori per ordinem uisa
retraxit. **E**t quia locū reposiciōis
corone expruere non poterat ut
pote laicus: interrogatus de hoc

respondit. Quando nominata fu-
it maria. **M**or priori occurrit, q̄ in
festo confessorum ecclesia credo in
unū deū, dicere non consueuerit.
Vocansq; sociū suū ait. Viristis
uos missam in conuentu in die
sancti nicolai: ip̄e tūc domi non
fuerat. Respondente illo etiam:
subiūxit. Viristis credo in unū de-
um? Dicit inquit. Et prior. Non
recte fecistis: non enī apostolus fu-
it. Ad quod uerbū ille respondit.
Certe ego scī nicolaiū equalem ha-
beo multis apostolis. Sicq; prior
de uisione certificatus est. **Nouia?**
Mysteriū uisionis huius uolūe uel-
lem et multū desidero. **M**o. Diade-
ma regū uidetur hoc loco signare
carnem uirginis gloriosam: quā
de semine traxit regio. **E**p̄c uero co-
ronam maternā capiti proprio i-
posuit: cum per sacramentū incar-
nationis carnem de uirgine sumptam
sue diuinitati vniuit. Vnde
ad considerationē tanti mysterii sp̄s
sc̄s nos inuitans: dicit in canticis
canticorū. Egredimini filie syon et
uide regem salomonem in diade-
mate. hoc est in carne humana. q̄
coronauit eum mater sua uirgo ma-
ria. in die desponsationis eius: q̄n
angelo annūciante in eius utero cele-
stes celebrare sunt nuptie. inter na-
turam diuinā et humanā. Per hoc
autem q̄ ad illa uerba. et homo factus
est. coronā materno capiti reposuit:
dicere uidebatur. Mater sicut ego p̄
re particeps factus sum humane
substantie: sic tu p̄ me particeps

facta es nature diuine. **E**p̄i enī qui
deus est et homo. corpus sumus et
membra. **H**ec de perfectiorū consola-
tione dicta sunt p̄ sacram eius ima-
ginem. Audi nūc aliud genus con-
solationis de hoc q̄ in exordio huius
distinctionis dictum est apud ip̄am
esse electuaria confortatiua. **de mo-
nacho medico cui s̄ maria in choro elec-
tuariū suū p̄mo negauit et postea do-**

Huit in ordine n̄ro nauit. **clon.**
Quidam phisicus. magis ha-
bitu q̄n actu monachus. occasiōe
medicīne per prouincias discurrens:
et uix unquā nisi in precipuis festi-
uitatibus ad monasteriū reuertēs.
In quadam scē dei genitricis ma-
rie sollempnitate. cum nocte sta-
ret cum alijs ad psallendū: ipsa
beatissima uirgo maria multa
claritate circumfusa chorū ip̄o
uidente intrauit: psallentes circu-
iuit: et de puride quam in manu
portabat electuariū per colear
hauriens. singulis in os mittebat.
Ad ip̄m uero ueniens. cū p̄transiret
et diceret. tu de meo electuario nō
indiges quia medicus es. et pluri-
mas consolationes tibi impedis.
Ille tristis transeūtem oculis seque-
batur: culpam recognoscens. Ab
illo enī tempore non nisi per obediē-
tiam coactus de monasterio egredi
consensit: omnes corporales conso-
lationes sibi temperauit. In pr-
ima sua sollempnitate dñā m̄ra
sancta maria predicto modo suos
famulos uisitans: postq̄m ad me-
dicum uenit gradum fixit. et ait.

Quia te emendasti tuis medicamen-
tis mea preferens: ecce de meo electu-
ario sicut ceteris tibi impior. De
quo ut gustauit. mox tantū dulce-
dinis ac deuotionis concepit: ut dem-
ceps stabilis in congregatione ma-
neret. et omnia carnis comoda tamquam
stercora reputaret. Electuariū istud
gratia deuotionis intelligitur: cuius
uirtute psallentes confortantur. cuius
dulcedine labor uigiliarū uerti-
tur in delicias. Huius species aro-
matice sunt memoria cōpunctiua
dñice conceptionis. natiuitatis. et
reliquorū sacramentorū xpī: que
omnia melliflua spe future retribu-
tionis condiuntur: et meritis bñe
uirginis marie psallentibus infu-
duntur. **Mo.** Placet quod dicis.
Mo. Et apud beatam dei genitricem
mariam unguenta sunt sanatiua:
testatur sponsus in cantico dicens.
Meliora sunt ubera tua uino: odor
unguentorū tuorū super omnia aroma-
ta. Et in alio loco in persona illius.
Sicut cinamomū et balsamū aro-
matizans odorem dedit: et cetera.
Quante uirtutis et gracie eadem
sint unguenta: sequens declarabit
exemplum. **De scimomiali cuius tibiā**
lesam sancta maria in uisione pūc-
contigit et ex sanauit. xlviii.
Quante annos paucos i quodā
cenobio scimomialiū ordinis
nri satis michi noto: res ualde
delectabilis. Est ibi quedam soror. et
ip̄a michi nota: uite probabilis mi-
nime feruens in obsequio bñe uir-
ginis marie. Hec cū in genuflectōe

minimo impellente feruore. tempe
quodam genu uel tibiā uulne-
rasset: atq; meridiē in infirmitorio
dormiret: uisa est ei in sompnis as-
tare bñā uirgo maria. p̄ridem un-
guenti portans in manu sua. In-
missis q; digitis: de eodem unguēto
percurrit uulneratam tibiā uir-
ginis. Statim tanta flagrantia
affuit. ut sorores in proximo dormi-
entes odore illius excitare sūgerēt:
et ad lectum eius uenientes. eo q̄ ma-
ior ibi sentiretur uirtus odoris dor-
mientem excitarent. Cui cū signifi-
casset quis uel unde esset odor tantus.
illa cause non ignara. immo per
eandem signa iam de ueritate uisionis
certior effecta. nichil illis dicere uo-
luit uel signare: tantum inueniens
ut irēt dormitum. Que cū rursū
obdormiuisset: iterū affuit ma-
ter dñi secum illam per uisionem
ducens in pomeriū. Cui manū sub-
mento ponens dixit. **Modo diuinite**
te super gēnia tua. Quod cum fe-
cisset: dñā nra scā maria subiūit.
De cetero sic modeste et disciplinate
debes petere ueniam: instruens illā.
Et adiecit. Singulis diebus sequē-
tiam. Aue dei genitrix. michi ad ho-
norem dicere debes. et ad singulos
uersus ueniam petere. Multū enī
in ea delector. Scimomialis uero cui
gilans. ut experiretur si esset aliq̄s
in uisione effectus. tibiā conspexit:
quam non sine multa amiratione
sanatam inuenit. **Novi** Quantū
ex hac uisione conicio. minus pla-
cet bñe uirgini marie in orationib;

feruor indiscretus: et in gemiflectioni
bus motus indisciplinatus. **No.**

Non contradico. Ut enī de persona
bē dei genitricis marie taceam: no
men eius non tam sententiis quā
minis exemplis dulce super mel of
tendam. **de incluso qui per aue ma
ria mixam sensit dulcedinē. rlix.**

Iuxta ecclesiam scī seuerini in coloni
a inclusus quidam habuit marci
lii nomine: in tuscia ad sanctū
sebastianū quīq; ep̄c. et tempe scis
matis quod fuit inter alexandriū
et paschalem. ab alexandro depo
situs. Hunc cum matrone ciuita
tis frequentarent. et una ei cōfessa
fisset. q̄ dñe nr̄e scē marie dicere
non posset sine quadam mira dul
cedinē: de causa tante gracie req̄
sita respondit. Singulis diebus i
honore eius quinquaginta aue
maria cū totidem uenis dicere cō
sueit: per que tantam dulcedinē
meruit. ut omnis salua oris mei
orationis tempe in mel uideatur
conuersa. Quod cum audisset iā
dictus inclusus: exemplo deuote
femine uir per sex ebdomadas

angelicam salutationē prefato
modo et numero compleuerat: et
ecce tantam dulcedinem sentire
cepit. in illius dulcissime saluta
tionis prolacione. in ore et in gut
ture: ut mellis dulcedinē longe r̄i
scenderet ip̄a dulcedo. Eandem dul
cedinem meruit quidam de ordie
nr̄o monachus: exemplo illius pro
uocatus. Hec michi relata sunt
ab eodem incluso. Ecce his tribus

exemplis satis ostensum est. nomē
eius esse sup̄ mel dulce: et q̄ hereditas
eius sit sup̄ mel et fauū. **No.** Ut
quid appositū est hereditas eius sup̄
mel et fauū. **No.** Repetitio confir
matio est: quod hereditamus hoc
frequentamus. In fauo cera est et
mel. Cera quia tenax est pertinet
ad memoriam: mel exprimit dulce
dinē. Non nisi per iugem memoriā
nominis genitricis dei marie pre
missa dulcedo poterit adipisci. Ce
ra enī illuminat: mel abbat et ine
briat. Nomen marie in cōposicione
odoris scm̄: opus pigmentarij. In
omni ore quasi mel indulcabitur:
et quasi musica in conuiuio uini.
Vtrumq; enī illuminacionē sali
cet et refectionē. scī huius nominis
inuocacio operatur: sicut in sup̄
dictis ostensum est exemplis. **No.**

**Ex quo tanta bona per nomen scē
uirginis marie conferūtur p̄ccatoribz
et iustis: de cetero memorie nr̄e te
naciū inherebit. No.** Hoc si fe
ceris in fine tuo consolationem ex
perieris. Quero morientibus as
sistat eisq; suam mellifluam pre
senciam ostendat: presto sunt
exempla. **de monacho quem scā m.
deosculabatur ante mortem. l.**

In domo quadam hispanie ordis
isri quod pumterane uocatur. duo
adolescentes sunt conuersi: et tam
laudabiliter in ea conuersati. ut
uita illorum alijs esset in exem
plum. Ex quibus unus in obse
quio bē uirginis marie ita fer
uens extitit ac deuotus: ita ut in

horis eius decantandis morosus et
intentus. ut non solum in singulis
uersibus sed etiam in singulis uerbis
memoria ipsius haberet: sicq; hora
hore cū maximis laboribus pene cō
tinuaret. Qui cum annos decem et
septem fecisset in ordine. grauius in
firmatus est: et ministravit ei soci
us suus ex licentia prioris. Sicens cū
inrū scā et in seruiciū dei genitricis
marie deuotissimū: ut aliquid sibi
diceret ad edificacionē intuitu mu
tue caritatis flagitauit. Cui cū ille
nichil negare posset nec uellet: res
pondit. *Hec dñā nrā uisitauit me:*
et quia die septima ad dñm suū
migraturus. preduxit. Et adiecit.
Quia p̄c cunctis mortalibus nichil
intencius seruisti: et ego tibi faciā
quod nondū alicui feci. Collumq;
meū brachijs suis stringens: dedit
mihi osculū. *Mo.* *Hic legentibz*
oriri potest scrupulus. quia superius
dictum est. capitulo tricesimo scdo. q̄
milui temptato osculū dederit. Mo.
Visio ista illam tempore precessit.
Cum autem agonizaret die et ho
ra predicta uir beatus. prior dormi
ens. cellam in qua iacebat turbam
candidatorū introire uidit: qui se
propter animā illius deducendam
aduensse dicebant. Statimq; ad p
ussionem tabule excitatus. surrex
it et accurrit: et quia celestis esset
exercitus a quibus deuotus genitri
cis dei marie famulus foret deducē
dus minime dubitauit. Hec dñs
abbas asteriensis treueri positus
multis recitauit. dicens ueraciter i

domo in qua prius abbas fuerat
gestum. *De heremiano conuerso p̄o q̄*
fatigato scā maria hora decantauit et
in hēmenrode finē preduxit. li.
conuersus quidam fuit heremianus
nomine: uenozali aratro cuiusdā
grangie deputatus. Erat cū sinte
risime uite. et multas a dño con
solaciones secretē percipiebat: ex
quibus perpauce ad nrām puen
rūt noticiam. Is in officio suo hab
bat inter alios boues iuueniū fer
ocem ac superbiam: quem ad opus
ure aut nullatenus sine magno
labore adducebat. Hunc ergo cum
uite quadam iugo uellet colligare
et modis omibz recalcitrantem ne
quirit compescere: cōmotus animo
in siluam diuertit: et fustem ad
rebellē taurū ferendū iniecit.
Cui minaciter cum uerte uenienti.
nescio quo spiritu ductus taurus
occurrit: pedibusq; eius prostra
tus. licet non uerbis gestu tamen
humiliari corporis ueniam flagi
tauit. Quo uiso uir dei placatus:
ait. Misericordiā queris. misericordiam
tibi non denegabo. Surge et caue.
ne me de cetero inquietes. Ab illa au
tem die taurus idē omniē deposuit
feritatem: adeo ut in gracia māsue
itudinis nullo coniugaliū suorum
inueniretur inferior. I *scdm fra*
ter alio tempore cū diuinis labori
bus fatigatus post completorium
pausaturus. in suo se stratu colloc
set: subito recordatus est q̄ ipsa die
vnā horam quam decantare sole
bat in honore bñe marie uirginis.

pro instantia occupationis distulerat; et dilatam obliuione interdicte neglexerat. **E**rgo de stratu suo: ut quod neglexerat uel tunc suppleret. Sed eius miserata labores dñi mudi repente astitit ei. Imperans ut quiesceret: et ip̃a pro eo horam neglectā supplere deberet. **Q**uando autē dñs deus iustam laboribus eius remunerationē reddere decreuit. iniecit ei infirmitatē corporis: sed animi gaudiū et consolationē spiritus nō subtraxit. **I**gitur cum per aliquot dies egrotasset: uenit abbas giselbertus tam cum quā ceteros infirmos uisitare. Cui cum diceret. nō erubescis frater hermanne. q̃ frater godofridus erit prior tuus in regno celorum? demonstrato quodam conuerso ibidem infirmo. qui trienniu uix in ordine perfecterat: respondit. **N**on dñe. sed quidquid boni ei deus facere uoluerit: bene accipio ei. **D**ixit ei abbas. **O** tu semper rides. **F**acies enī ei? naturaliter quasi ad ridendū disposita erat. **H**abe licentiam eundi ad chorū: et ad opus tuū. **R**espondit. **E**go ibo quo deus uoluerit. **E**t quo inquit ibis? **R**espondit. **A**d regnū celorum. **Q**uando ergo morieris? **R**espondit. **P**ost biuuiū. **N**am et tertia die post hanc. incipiente missa hic ero: et incipiente euangelio hic adhuc ero: sed anteqm̃ finiatur in regno celorum ero. **E**t uidetur michi hoc triuuiū prolixius esse et amplius me grauare: qm̃ totum tempus uite mee quod feci super terram. **U**nde inquit ista nosti? **R**espondit ille. **B**ea

uirgo maria dñi nra hic fuit: et consolata est me. **S**ed et ego raptus sum in celum: ubi etiam uidere merui beatitudinē quam deo largiēte habiturus sum. **A**ullo ergo die frequentissime cum abbas uisitauit. **I**am aduenerat dies tertia: et instantē hora missę. accessit ad eum felix memorie frater theodericus de cellario minister eius: et dixit. **F**rater hermanne. potero ne ego ire ad missā? **E**rat enī dies quadragesime. **Q**ui ait. **N**on. **S**inite alios ire: uos autē manete meū. et preparate aquā calidā unde lauari debeam. **E**t post paululū. **S**eruite mattam: et aduocate duos fratres qui uos adiuuent. tempus est migrandi. **P**ulsata igitur tabula circa principiu euangelij conuētus occurrit. et ip̃e abbas inter primos: sic q̃ scā illa anima sicut predecebat ante finē euangelij soluta est. **N**on. **N**on miror si iustus desiderauerit mortē: quem auctrix uite consolata est ante mortem. **N**on. **N**on solum presentia eius infirmis dat fiduciam moriendi: sed etiam morientibus risum excitat. qui signū est leticie. **de pauone conuerso qui scām marię**
Conuersus uidit i fñe suo. **I**n. **Q**uidam adolescens etate. friso natione. in lucka cuius supra memini grauit̃ infirmabatur. **D**eductus ad extrema: in ip̃a agonia sicut michi retulit monachus qui uidit et presens fuit. ridere cepit. **C**ui cum diceret unus ex circumstantibus. **pauo.** hoc ei nomen erat. cur

modo rides: respondit. Cur non ride-
am? Ecce dñā nrā sancta maria p-
sens est: et iam animā meam susci-
piet. Videtur in isto uersiculus poe-
te impletus: incipe parue puer.
risu cognoscere matrem. Puer e-
rat uirtute idem conuersus. quia
simpler et purus: paruus. quia
humilis et mansuetus. Haur du-
biū quā bñ uirgo maria mater
nos exhibuerit gestus: quia nō
risum sed timorem uultus exi-
tat seuerus. *De sanctimoniali cui
morienti apparuit. Iiii.*

Simile contigit colonie in ecclā
sancti maurici. Cum quedā
sanctimonialis bone uite in extre-
mis ibidem laboraret. et sorores
morientem circumstarent: illa se-
renata facie subridendo cunctis au-
dientibus in hec uerba prorupit.
Beneueniat dulcissima dñā mea:
beneueniat. Sicq; repressis labijs
expirauit. Multum enī illam di-
ligebar: unde et in hora illa terri-
bili dilectam uidere meruit. uisā
salutare. atq; per eam et cum ea
celestem thalamū intrare. Spero
q; demones qui etiam iuris scissis
in exitu nuntius sunt iporum. in p-
sencia tante maiestatis subsistere
non possunt. Hoc tibi ostendere
uolo per exemplum. *De monacho
cui in exilis subueit cū a demonibus
circa terretur. Iiii.*

Circa terretur. Iiii.
hoc triennū monachus qui-
dam wernerus nomine in eber-
bacho defunctus est: etate quidem
adolescens et imberbis: sed mente

canus. Hic cum ante horam exitus
sui. sicut ab eius abbate didici. demo-
nes circa se uideret: illoū importu-
nitate ualde turbatus clamare cepit.
Sctā maria libera me ab illis uilissi-
mis: crebrius hoc repetens. Audie-
tes huiusmodi clamorem. hī qui
circa eum erant satis mirabatur:
scientes eum esse taciturnū: et uix
ad interrogata respondere. Post-
modum respirans et inclinans.
ait. Beneueniat carissima dñā
mea: beneueniat. Morq; manū
contra demones leuans. et eas insul-
tans subiūxit. Modo iacete uos du-
modo iacete uos ibi. Sicq; post mo-
dicū placido uultu expirauit: an-
gelis gaudiū faciens in celo: sed nō
modicū dolorem fratribus in mo-
nasterio. fuerat enī adolescens bo-
nus et disciplinatus: in ego corpe
et mente. Nec dubitandum est qm
in aduentu regine celi. omnis illa
turba spirituum malignorum ipul-
sa sit et detecta: sicut in ortu solis
nebula dispergitur matutina. *No.*
Si dñā nrā clementissima maria
in morte peccatoris sicut supradictū
est caplo non solum sua misericordia
demonū cachinnos compescuit: nō
miror si in obitu huius iusti terro-
res illoū nidebitos repressit. *No.*
Bene sentis. Dignū erat ut mater
totius castitatis etiam ante mortē
in suo famulo tam iocunda uisita-
tione remuneraret uirtutē integri-
tatis. Nec hoc miror de perfecto
monacho: cum ob eandem uirtutē
nouerim suam presenciam cuidam

seculari clerico morienti dei genitricem exhibuisse. *De canonico coloniense cui in fine se ostendit. Iu.*

Quidam canonicus maioris ecclesie in colonia cum in extremis ageret. beatam mariam presentem uidit et agnouit. Quam uisionem cum circumstantibus recitasset. alapam sensibilem inuisibiliter recepit. *Mo.* Que fuit ibi culpa. *Mo.* Puto quia inanis gloria: que mor per eandem alapam est sanata. *Vo.* cabatur enim albertus. et licet corpe fuerit castus. satis tamen existit secularis et delicatus: atque in uestibus curiosus. *Ne* autem causari possis quum uersis diuina tantum claustralibus uirginibus uel contuentibus decedentibus suam presentiam inuisibiliter impendat. eosque ad uitam eternam perducit: personam laicam et uxoratam tibi proponam. *De symone cruce signato quem morientem*

Quius quidam consolata est. *Ivi.* De tulpeto uir honestus cononimine in hac extrema expediente signatus: cum alijs peregrinis ad mare usque puenit. Ibi grauiter infirmatus: cum moriturus esset. cepit mirabiliter iocundari. Requiritibus socijs de causa leticie: respondit. Quare non gaudeam? Ecce domina ustra sancta maria hic presens est: et hec michi dixit. Cumo. quia reliquisti uxorem. filios. et omnia tua propter honorem filij mei. periculis te exponens: ego bene et plene tibi restituiam. Qui statim exclamauit. En uideo celum apertum.

et in eo sedem michi preparatam: ad quam celerius sum ascensurus. *Mor*que sacro oleo postulans se iungi et uiatico diuini corporis nutiri. hominem peregre deposuit: et sicut uerus peregrinus in celesti patria laboris sui premiū suscepit. *Non* Non miror si homo iste iustus uel potius per crucis signationem iustificatus tam mirifica uidit. et promeruit: sed si nosti dic unde mirer. *Mo* Duo tibi dicam exempla diuine pietatis eiusque genitricis marie: que te non solum in admiratione immo etiam in stuporem merito conuertant. *De milite decollato qui per eam euasit gehennam. Ivi.*

Miles quidam nobilis. sed criminosus. tempe quodam ab inimicis suis captus est. Et quia mortales ceant inter eos inimicie: uisum est eis expedire ut in instanti moreretur. Cernens uir nobilis sibi mortem imminere. et nullū adesse remedium uite: supplici uoce dixit ad illos. Rogo uos intuitu dei ut ad modicum mortem meam differre dignemini: quatenus alicui sacerdoti peccata mea possim confiteri. Responderunt illi. Non esset nobis hec dilatio tuta. Contingere posset. ut cognati et amici tui uenientes eriperent te de manibus nostris: et esset error nouissimus peior priore. Cui cum precepissent ut se prosterneret ad decollandum: dixit hoc uerbum. Deus tu scis uoluntatem meam. Et subiit.

Septima distinctio

Animā meam cōmendā uirginis
filio. Sic q̄ decollatus est. Erat tūc
temporis obfessus quidam iuuenis.
Cui cum dicerent quidā audita mor-
te tanti tyranni: modo magnū ha-
betis gaudiū propter animā mili-
tis illius facinorosi: lugubri uoce
respondit. Nequaquā: unū enī uer-
bum moriens protulit. propter qd̄
saluatus est. Haur dubiū quin ope-
re marie uirginis. cuius filio ani-
mā occidendus cōmisit pene gehē-
ne sit subtractus: et cum latrone
confitente paradisi gaudus addic-
tis. Aliud tibi referam unde āplius
mireris. quod michi quidā abbas
ordinis nri retulit: circa hoc quin-
quēniū dicens illud contigisse. **De**
latrone quē decollatū sepeliri fecit

Auicūna **in ecclesiā. Ivi.**
ciuitate tridentine. sicut michi retu-
lit quidam abbas latro nomina-
tus uersabatur: a quo multi dep-
dabantur: et qui se defendere uo-
luerunt nec potuerūt. occideban-
tur. Hic cum die quadam mona-
chum quēdam ordinis nri obuiū
haberet. sperans q̄ pecuniā porta-
ret: ait. Nisi uoluntarie sequaris
me: occidam te. Quem cū mona-
chus sequeretur. et quæreretur in uia
quis esset. uel quid operis haberet:
respondit ille. Ego sum latro ille
famulus: nomen suū exprimens.
Cui cū monachus diceret. iam inci-
pis canescere: et non timetis aīe
uestre? Respondit ille. Non plus
qm̄ petus. Et tacuit monachus.
Veniens in speluncam illius: aut

intra se. Si posses hominē hūc
conuercere: magnū deo prestares
obsequiū. Dixitq̄ ad latronem.
Si licet michi aliquid uos interro-
gare? Respondente illo. licet: mo-
nachus subiūxit. Qualis existit
uita uestra a principio? Respon-
dit ille. **Pessima.** Quando puer
eram cum omībus meis coetane-
is contendebam: factus adolescēs
fueris operam dedi. deinde iuueni
proficiens latronia exercui. in
quibz adeo profeci: ut hodie ca-
put et magister sim omī latronū
huius prouincie. Ad quod mona-
chus. Numquid non timetis pe-
nas eternas. huiusmodi operibz
preparatas? Dicente illo. de aīa
nulla michi questio est: eo q̄ per-
dita sit. Monachus respondit.
Et si possem uobis ostendere uīā
salutis: uelletis michi acquiesce-
re ne? Ait latro. Etiam uobis cō-
sentirem. Et ille. Ieiunate unū di-
em in ebdomada in honore sancte
marie genitricis dei. et nullū in
illa ledatis. et sciatis pro certo: q̄a
gratiā apud filiū obtinebit. Res-
pondit latro. Hec reuera faciam. Et
iam uoueo: nichil ea die comedā.
nullū depredabor: nullum ledam.
Elegitq̄ diem sabbati: nichil in eo
mali operans: immo plurimos
a sociorū manibus depredandos
siue occidendos ob honorem beate
marie uirginis eripiens. Eodem
tempore tridentī ab hostibus per-
cucitur et infestabatur: et exē-
tes satellites ciuitatis cū hostes die

sabbati insequerentur. iam dictū latronem inermē propter sabbatū cum ceteris ceperunt. Et cum esset fortissimus non se defendebat cum caperetur. non se excusabat: nec loqui uoluit interrogatus cum duceretur. Veniens in ciuitatem. mox ut cognitus est patibulo ad iudicatus est. Nutu tamen ut creditur bēe marie uirginis sup pulchritudine corporis eius iudices moti: in hoc conuenerūt. ut prouincia abiurata uiueret. Quod cum ille abiureret. et diceret. non faciā. melius est enī ut hic peccata mea luā qm̄ in futuro: responderūt. Sine tamen ut decolleris. Non autē iquite qualis sit pena: diuino modo occidar. **Et illi.** Vis ut uocetur tibi sacerdos? Respondit. Non est necesse. Omnes enī xp̄iani estis: omnibz uobis oīa peccata mea confiteor. Quod cum fecisset cū multa contritione. nichil se boni umq̄m fecisse testabatur. preter illud ieiunū quod a monacho didicerat. Sicq̄ extra ciuitatē decollatus est: et in eodem loco sepultus. Nocte eadem ut giles poetarū circa eius tumulū luminaria uiduerunt. Quinq̄ enī in atrone corp⁹ effodientes. et caput corpori adaptantes posuerūt in feretro: mirre texture purpura superiecta. Et quibus quatuor singulas candelas ardētes ī manibz habentes. per quatuor p̄tes feretrū tollentes: quita que clarissima om̄m erat cū candela sequēte usq̄ ad portam uenerūt: ibi corpus deponentes. Custodes ista uidentes. timu-

erūt putantes esse fantasina. Quibus illa dicebat. Dicite episcopo uostro. ut capellam meū a uobis decollatum in tali loco ecclesie honorifice sepeliat: minas addens si negligeret. Et nominauit se. Mane cum episcopo hec essent nūciata: cū clero et populo eiciens. purpuram deposuit: caput precisum corpori iunctū uidit et expaui. texturamq̄ purpure humanū artificū excellentem amiratus relatis credidit: hominē q̄ cū timore et honore maximo. nō ut latronem sed sicut xp̄i martirē ī loco designato sepeliuit. Ab illo tpe usq̄ hodie uir aliquis adulter in illa prouincia inuenitur: qui eius exemplo diem sabbati in honore dñe nre scē marie non ieiunet. **Mo.** Cum opera bona extra caritatem facta mortua sint. quomō ieiunium siue aliud opus scdm̄ genus bonū. tempore latrociniū gestum. dei genitrici marie placere potuit? **Mo.** Per obsequiū quod beate uirginis marie impendit. abilem se reddidit gratie: p̄ finale contritionem factus est filius glorie. Per penam temporalem quam libenter ac patienter sustinuit: purgatorij penas euasit. Non enī punit deus his in idipsum: nisi medicina contemnat. Non aliter audeo diffinire. Legimus enī in uita patrū cuidam latroni conuerso pietatis opera que in latrocinio egit enumerasse. sc̄m̄ respondisse p̄smitum. Numq̄m aliquid tale egi. id ē tam magnū in uita mea. **Novit**

Historia hec tam mirabilis. ualde
accendere debet peccatores in amore
sancte dei genitricis marie. **Moni**
Adhuc unum super est capitulum. quod omnes
ordinis nostri professores. magis omnibus
que adhuc audisti in illius amore
accendat: propter quod presenti di-
stinctioni pro conclusione illud re-
seruauit: quia quod nouissimo loco
dicitur: memorie fortius imprimatur.
de monacho qui ordinem cisterciensem uidit
sub pallio sancte marie in regno celorum

Monachus quidam **Capitulum. Iuxta.**
ordinis nostri dominam nostram sanctam
mariam plurimum diligens: ante
paucos annos mente excedens. ad
contemplationem glorie celestis deduc-
tus est. Vbi diu diuersos ecclesie
triumphantis ordines uideret: an-
gelorum uidelicet patriarcharum
prophetarum. apostolorum. martirum.
confessorum. et eosdem certis caracte-
ribus distinctos: id est in canonicos
regulares premonstratenses clu-
niacenses: de suo ordine sollicitus.
cum staret et circumspiceret. nec ali-
quam de illo personam in illa gloria
reperiret: ad beatam dei genitricem
mariam cum gemitu respiciens.
ait. **Quid est sanctissima domina. qui**
de ordine cisterciensi neminem hic
uideo. **Quare famuli tui tibi tam**
deuote seruientes. a consorcio tante
beatitudinis excluduntur. **Videns**
eum turbatum regina celi: respon-
dit. **Ita michi dilecti ac familiares**
sunt hi qui de ordine cisterciensi
sunt: ut eos etiam sub uulnibus meis
foueam. **aperiensque pallium suum**

quo amicta uidebatur. quod mi-
re erat latitudinis: innumerabilem
multitudinem monachorum. conuer-
sorum. sanctimonialium. illi ostendit.
Qui nimis exultans et gratias
referens. ad corpus rediit: et quid
uiderit. quid ne audierit. abbati
suo narrauit. **Ille uero in sequenti**
capitulo hec referens abbatibus. omnes
letificauit: ad ampliores sancte dei
genitricis marie amorem illos ac-
cendens. **Igitur quia uirginem bea-**
tam mariam. nimio speculum uirgi-
nitatis cuius merita et gloria om-
nem sanctorum altitudinem transcen-
dit. laudare non sufficere: quasi
imperitus orator illam laudando.
deficio. **Ipsam igitur tuus aduersus**
orationibus deprecor: ut desertum
meum ipsa suppleat. et que scripta
uel scribenda sunt fructuosa fa-
ciat. Amen.

Incipit capitulum octauae distinctionis
de diuersis uisionibus.

Capitulum primum

Ratio quare in octaua distinctione
de diuersis uisionibus tractetur. **De**
sacerdote cui uisionibus christi in som-
nis reuelata est. **iii.**
Item de sorore cristina et eadem natu-
De diuersitate sompni. **iii.**
morum et uisione spiritali. **v.**
De monacho qui christum quasi recentem
natum uidit cum maria et ioseph. **vi.**
De priore qui uidit stellam in nocte
domine natiuitatis super cantantes. **vii.**
De richmude que in ephraim christum uidit
in presepio. patris uocem audiens de
De uirgine cui cristus **viii.**
super